

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 6. III aastakäik

TEATAJA

15. märtsil 1928.

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . . .	” 1.50
Välismaale . . .	” 5.00
Poolaastas . . .	” 3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval 1z—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk. . .	kr. 40.00
1/2 ” . . .	” 22.00
1/4 ” . . .	” 12.00
Kaanekülgedel—kokkuleppel	

SISU: Kroonu hangete ja töövõtete seadus väljatöötamisel. Päevakäsimusi meie tööstuses. Mõni sõna ehamoeldivatest ostjatest. Kaubavahetus Eesti ja Prantsusmaa vahel. Leping Rootsi tullikusündkaadiga. Ratsionaliseerimisplüüdid meie tööstuses. Kaubandus-tööstuskoda teateid. Kesk- ja väiketööstuse laen. Eesti-Poola kaubalepingu alusel kaupade Eestist Poolasse ekspordeerimise lähemad tingimused. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Ettevõtete tegevusest. Uusi seadusi ja määrusi. Turgude ille-vaade. Tolliteateid. Välisbörssid. Kaubahinnad. Tallinna börsi kursisedel.

Kroonu hangete ja töövõtete seadus väljatöötamisel.

Aks. Meij,

riigikontrolli peasekretär.

Riigiasutuste hanked ja tööd antakse tänini välja „kroonu hangete ja töövõtete seaduses“ (Vene seaduste kogu X köide I jagu) ettenähtud korras. See seadus on iganenud ja ei vasta enam meie oludele, sest ta pandi maksma teatavasti juba 1830. a.

Eesti riigi 10 a. kestusel on hangete seadusse viidud mitmed muudatused, kuid ka need täiendused ei toonud seadusse nimetusväärilisi parandusi.

Sellele, et kroonu hangete ja töövõtete seadus on puudulik ja ei vasta meie oludele, juhtis mitmelt poolt juba ammu tähelepanu, kuid tegelikkude sammudeni uue seaduse loomiseks ei jõutud nii pea. Alles läinud aastal, kui eelmise kohtuministri ajal alati laiemas ulatuses võõra-keelsete seaduste eestistamist, võeti kõne alla ka hangete seadus, mille eestistamine pandi asjast rohkem huvitatud ametkondade — riigikontrolli, teede-, kaitse- ja kohtuministeeriumi — peale, kusjuures algatus jäi esimese kätte.

Alul kavatseti piirduda ainult venekeelse seaduse tõlkimisega, kuid ligemal vaatlusel selgus, et see oleks asjatu töö, ei tooks kuigi palju nii väga tarvilikke olulisi muudatusi, sest tegelik elu oli näidanud, et maksva seaduse 242 paragraafist võiks muudatusteta alles jätta ainult mõnikümmend (mitte üle 20 paragraafi). Neil põhjustel otsustati ühisel nõupidamisel asuda täiesti uue seaduse väljatöötamisele, millest teatati ka kohtuministeeriumile.

Uue seaduse loomisel kerkis kohe üles küsimus, kas võtta ja panna maksma meil mõne teise maa seadus või luua täiesti uus? Olgu tähendatud, et mõnelt poolt soovitati meil maksma panna Läti uus hangete seadus, mis alles 1. a. märtsikuus vastu võeti. Jäädi viimase seisukoha juure, samuti kui tsiviilseaduse väljatöötamisel peale pikki kaalutlusi, referaate ja vaieldusi lõpuks otsustati mõnelt poolt soovitatud Helveetsia koodeksi meil mitte maksma panna, vaid luua oma tsiviilseadustik.

Selle seisukoha kaitseks peab ette tooma, et rohkem kui 9-aastase praksisega on meie riigiasutused kui ka ettevõtjad omandanud teatava vilumuse maksva korra käsitamiseks, kusjuures kujunesid välja ja viidi ellu mitmed elunõuetele vastavad traditsioonid. See aeg oli ka küllaldaseks maksva seaduse headuste ja puuduste kindlakstegemiseks. Seepärast jõuti otsusele, et kõik, mis praeguses hangete seaduses vastab elunõuetele, riigi kui ka eraettevõtjate huvidele ja üldse meie maa majanduslikkudele oludele, tuleb fikseerida ka uues seaduses. Ei saa ju salata, et Vene seadusel on seljataga ikkagi võrdlemisi suur praksis nii vanemast kui ka uuemast ajast, mis uude seadusse üleviimisel kindlustab sellele kooskõla tegeliku eluga.

Järgmiseks suuremaks küsimuseks, kas jätta maksma praegune kord, kus kaitsevää- ja tsiviilametkondades on mõlemil eri hangete seadus, või ühendada need, nagu seda hiljuti tehti Lätis ja leiame ka veel mujal, näiteks Prantsusmaal. Vastandiks alguses esile toodud arvamiste asuti hiljem ühisel riigikontrolli, teede-, kaitse- ja kohtuministeeriumi esindajaist koosneval nõupidamisel seisukohale, et kahe eriseaduse järele, millest üks reguleeriks töid ja ettevõtteid kaitseministeeriumi ning teine samu alasisid kõikide teiste keskasutuste alal, ei tundu meil mingisugust tarvidust. Küll oleks asutustel ja ametisikutel enestel ning ka eraettevõtjail märksa lihtsam käia ühe seaduse järgi. Peaasjaliselt neil motiividel otsustati koostada kaitsevää valmistuste ja ehituste seadlus (sõjaväe seadluste kogu XVIII köide) ja kroonu hangete ja töövõtete seadus (Seaduste Kogu X köide I jagu). Nõnda siis saaks uus seadus ühine kõigi riigiasutuste tarvis.

Vana seaduse ja uue projekti kõrvuti seadmiseks toon mõned iseloomustavad jooned mõlemist ning võimalikult ka mõnest välismaa vastavast seadusest, mida uues seaduses tahetakse silmas pidada.

Praegu maksev Venest päritud kroonu hangete ja töövõtete seadus lubab teatavasti muretsema esemeid ja välja anda töid võistluspakkumisel. Ainult möödaminnes puudutatakse ostuseid, mida teostatakse majanduslikul teel ja normide üldisest mõttest, mis käsitavad juhte, kui pakkumistele ei ilmunud soovijaid või ei saavutatud eelhinda, võib järeldada, et sel teel võib korda saata ka töid. See „majanduslik kord“ on seaduses täiesti reglementeerimatu, seda täielikumalt aga näeb ta ette võistluspakkumiste korra. Vene seaduse järele nõutakse

pakkumistest osavõtjailt tagatiseks $\frac{1}{10}$ hanke hinnast, mida ülemus võib vähendada kuni $\frac{1}{10}$ ja mis pärast jaab lepingu kindlustuseks. Üldiselt võib hankelepinguid kindlustada: 1) kinnisvara pantimisega, 2) vallasvara pantimisega ja 3) käemeeste vastutusega. Maksev seadus piirab väga kinnisvarade liike, mis kindlustuseks võetakse. Nõnda ei või selleks olla väljaspool linna asuvad hooned, aga linnades jällegi puumajad. Tööstuste ja vabrikute hooned võetakse kindlustuseks vastu ainult oma saaduste pakkumisel. 1927. a. täiendusega võimaldati kindlustuseks võtta ka teatavate krediitasutuste garantiikirju.

Vana korra järele võivad olla suusõnalised, kirjalikud ja segavõistluspakkumised. Kirjalikude pakkumiste puhul määratakse n. n. riigivõi eelhind, millest üle ei või minna. Igale võistluspakkumisele järgneb 3 päeva pärast järelepakkumine ja hange antakse tingimata odavamale pakkujale. Toimetuse esitatakse kõrgemale ülemusele, kes teatavail juhtudel võib ka võistluspakkumise jätta kinnitamata. Lepingu sõlmimisest äraütlemine toob ettevõtjale enesega kaasa tagatise kaotuse. Korratult hankijalt nõutakse trahvi $\frac{1}{2}\%$ kuus ja alg- või pikendatud tähtaja möödumisel tagandatakse hankija lepingu täitmisest ja tema peale pannakse võimalikud riigi kahjud.

Lepingu täitmisel on ette nähtud riigi poolt lõpuarve andmine, kaebuse ja muud tähtjad. Hangete seadus on maksev kõigi tsiviilasutuste ja ametisikute kohta, välja arvatud mõned teedeministeeriumile alluvad alad. Nende suhtes on maksvad mitmel korral antud kaunis keerulised ja erinevad määrused, mis tingitud raudtee majanduse iseloomust.

Üldse võib konstateerida, et praegune hangete ja töövõtete seadus peab rohkem silmas riigi huve. Eraettevõtjate suhtes on küll üles loetud terve rida kohustusi, aga nende õigused jäetakse tahaplaanile ehk neist möödutakse vaikides. Selles suhtes on palju õiglasem ja ajakohasem märksa hiljemalt väljatöötatud ja maksmapandud kaitsevää hangete seadlus, millest nüüd nii mitmedki põhimõtted kavatsetakse omaks võtta uue seadusega, seda enam, et viimane oleks ühine kõigile riigiasutustele. Seepärast ei oleks ülearune vaadelda lühidalt kaitsevää eeltähendatud seadlust.

Praegu maksva kaitsevää valmistuste ja ehituste seadluse ehk n. n. kaitsevää hangete seadluse valmistusoperatsioonide osa pandi maksma 1875. a. ja tööde osa — 1881. a., seega oli selle

üldisest korrast märksa lahkumineva erikorra kinnitamisel juba möödunud 50 aastat kroonu hangete seaduse maksamahakkamisest. Nendes kahes seaduses ettenähtud korra erinevusi võib küll seletada peajasjaliselt kaitseväe majanduse erilise iseloomuga, kuid osa lahkuminekuid tuli siiski sellest, et vahepeal tervelt poole aastasaja möödumisel oli üldse muutunud majanduselu ja asutuse tarvidused, millest siis ka tingitud hili-sema seadluse moodsamad ja ajakohasemad normid.

Tsiviilasutuste tööde, ehituste jne. teostamiseks on seaduses ette nähtud peaaegu ainus kord — võistluspakkumine, kaitseväes aga peale selle veel majandusoperatsioonide täideviimine n. n. komisjonäärseel ja kommerts-teel. Viimane neist kaotati 1913. a. Peale selle on lubatud teostada valmistustoiminguid hariliku ostu ja tähtajaliste tellimiste teel. Ka võistluspakkumiste korraldus on kaitseväes lahkuminev üldisest korrast. Nõnda võimaldab seadlus eemaldada pakkumistest isikuid, kes varemalt teatud korras on tunnistanud korratuiks ettevõtjajaks. Soetusi ja töid, mis nõuavad erilist vilumust, või suurt kapitali, ehk kui silmanähtavalt juba ette teada võistluspakkumiste tagajärjetus, võib välja anda sel teel, et pöördakse ainult teatud töösturite või ettevõtjate poole, kes siis esitavad oma kirjalikud pakkumised.

Peajasjaliselt aga erineb kõne all olev kaitseväe seadlus üldisest hangete seadusest võistluspakkumiste korralduses. Nõnda näiteks nõutakse kaitseväes valmistuse või ehituse korraliku täitmise kindlustuseks lepingusse ainult tagatise kohta käiva punkti sissevõtmist, kusjuures tagatise summa oleneb kahju suurusest, mida võib sünnitada riigile lepingu korratu täitmine, iga-tahes kindlustus ei või olla üle 25% ega vähem kui 10% hanke hinnast. Harilikult jäädakse ikka 10% juure ja ainult erilistel juhtudel on suurendatud 15%-ni. Vastavalt sellele teeb kaitseväe seadlus ka teised järeldused lepingu korratust täitmisest või üldse täitmata jätmisest, kui seda näeme tsiviilasutuste kohta maksvas seaduses. Viimastes nõutakse ettevõtjalt kõik kahjud, mis võivad tekkida riigile lepingu täitmata jätmisest, kaitseväes piirdub see vastutus ainult tagatise-ga. Ka viimast võib tagasi anda, kui vastavad organid selleks nõusoleku annavad, iseäranis siis, kui faktiliselt riik kahju ei kannatanud, tsiviilseadustikus aga on üles loetud üksikud vähesed ametkonnad, kus võimaldatakse sarnast „amnestiat“, näit. raudteed.

Ülaltehendatud komisjonäärne valmistusope-

ratsioonide ja tööde väljaandmine kaitseväes seisab selles, et nende toimingute kordasaatmine pannakse vastava ülemuse poolt ühe ametniku peale. Sarnase korra juures ei määrata enne isegi kindlaks, kui kalliks võib minna üks või teine toiming, ainult nad ei tohi ületada toimin-guks või tehinguks loa annud ülemuse poolt määratud maksimaalseid hindu. See ametnik varustatakse instruksiooniga, milles tähendatakse, mida nimelt tuleb valmistada või missugune töö korda saata, nende kvantum ja kvaliteet, tööde täideviimise aeg jne. Talle antakse tarvilik avanss, materjalid, mille tarvitamise üle nõutakse pärast operatsiooni läbiviimist täpse aruande esitamist.

Pole üleliigne vaadelda ka mõnd Lääne-Euroopa või naaberriigi vastavat seadust, mida silmas peeti uue seaduse väljatöötamisel.

Vene hangete ja töövõtete seadus on paigutatud tsiviilasutuste alal tsiviilseadustikkude köitmesse ja kaitseväe alal — kaitseväe seadluse kokku, Prantsusmaa seadustikus leiame aga need seadused „Règlements général sur la comptabilité publique“is“. Sarnane asetus näitab, et Venemaal vaadati nende määruste kui materiaalse tsiviilõiguse normide peale — Prantsusmaal ja ka Belgias kuuluvad nad aga üldiste riigi eelarve täitmise määruste hulka. Samuti nagu meilgi nõuab Prantsuse seadus hangete ja vedude väljaandmist võistluspakkumistel, enne seda tingimuste väljatöötamist, kuulutamist ajalehtedes jne. Pakkumised esitatakse kinnistes ümbrikkudes. Neist osavõtjailt nõutakse kindlustust, mille suurus on seadusega normeerimata. Pakkumisi kinnitab üldises korras minister. Lepingu kindlustusel võetakse arvesse esialgne tagatis. Ka sellel ei ole kindlat normi. 15 juhul lubab Prantsuse seadus välja anda töid, soetusi jne. v a b a l k o k k u l e p p e l, nende hulka arvatakse töövõtted, veod ja tööd väärtusega kuni 40.000 fr., või kui need välja antakse mitme aasta peale, siis aastase väärtusega kuni 10.000 fr. (1919. a. dekreet). Sarnasel viisil talitatakse ka salajaste esemete muretsemisel või tööde suhtes, mis kannavad salajast iseloomu, milleks annab loa vabariigi president.

Kokkuleppe viis on lubatud ka kiire iseloomuga hangete juures ja katsete või uurimistega seotud operatsioonide teostamisel, pealegi kui seda nõuavad riigikaitse huvid. Sarnast korda tarvitatakse ka juhtudel, kui võistluspakkumised ei annud soovitavaid tagajärgi või ettevõtja osutus korratuks. Viimasel juhul viiakse valmistused ja tööd lõpule korratu hankija kulul.

Kõik vaba kokkuleppe alusel sõlmitavad lepingud kinnitatakse üldiselt ministri poolt. Lepingute kindlustamise kord on ühine igal juhul.

Sularaha eest võivad asutused valmistada väärtusi ja toimida vedusid ning töid suusõnalisel kokkuleppel üldväärtusega kuni 3000 fr. Ei või tähendamata jätta, et tööliste kooperatiividel (les sociétés d'ouvriers) on seal antud mõned eesõigused, näiteks valmistusoperatsioone kuni 100.000 fr. võib neile välja anda vabal kokkuleppel, neilt ei nõuta tagatist ega muid kindlustusi, kui hanke hind ei ületa 200.000 fr. Nõnda näeme muu seas, et üldiselt Prantsuse seadus samuti nagu Vene oma seab esikohale riigihuvideid.

Lätis töötavad riigiasutused ja ametnikud teatavasti suuremalt jaolt samade Venest päritud seaduste ja määruste alusel, mis meilgi veel maksivad. Oleme Lätiga naaberriigid ja järelikult töötame üldiselt ühesugustes oludes. Seepärast pakub teatavat huvi nende hiljuti maksuma pandud uus seadus „Töödest ja valmistustest riigi tarviduseks“, mis ära muutis kuni 1927. a. maksvusel olnud kroonu hangete ja töövõtete seaduse. Seal on nähtavasti aluseks jäetud vana seadus, kuid tunduvate täienduste ja muudatustega. Viimastes võib ära tunda mõnd välisriikide seadusandluse printsibest ja ka oma maal väljakujunenud praksist, mis tingitud Läti rahanduslikust ja majanduslikust seisukorrast. Võistluspakkumiste põhimõte on maksuma jäetud väheste muudatustega, milledest oleks nimetada järelepakkumiste likvideerimist. Prantsuse seaduse eeskujul nõutakse eraldi kindlustust nii võistluspakkumistest osavõtmiseks kui ka lepingu korrallikuks täitmiseks. Tagatissumma on aga õige tagasihoidlik, nimelt 1—10% ja lepingu kindlustus — 5—20% hanke või töövõtte hinnast. Seega tunduv lahkumine Vene seadu-

sest. Teatud ettevõtjate liigid vabastatakse üldise tagatise esitamisest. Pakkumiste asemel on vastavil juhtudel ette nähtud võistlused. Selle korra juures ei nõua seadus ettevõtjalt kategooriliselt tagatise maksmist ega lepingu kindlustust, milledest vabastamine olench aga siiski võistluse korrallajast, ka ei mängi siin peaosas pakutud hind, vaid ettevõtja soliidus või teised omadused.

Lepingu täitmise kord on kõne all olevas seaduses jäetud üldiselt endiseks. Erinevustest võiks nimetada kõlbulikkude sootuste ja tööde vastuvõtmist hinnaalandusega, juhtudel kui nad ei vasta just täpselt lepingule, kui aga nende kvaliteet ei ole siiski rohkem langenud kui 15% lepingus ettenähtud väärtusest; lepingu hinnast aga arvatakse seejuures maha vähemväärtusest tingitud hinnaalandus kahekordselt.

Viivituste eest arvatakse riigi kasuks 1% kuus. Ettevõtja, kes sugugi või õigeaks ajaks ei täitnud lepingut, eemaldatakse selle täitmisest ja temalt nõutakse tagasisaadud avansid ilma protsentideta, kuid tagatis langeb riigi kasuks.

Kui korratus ei olenenud ettevõtjast, lubab seadus teda vabastada igasugustest trahvidest. Trahvidest vabastamist juhtudel, kus korratus olenes ettevõtjast, riik aga kahju ei saanud, ei ole Läti seadus endisest Vene kaitseväge hangete seadlusest maksuma jätnud.

See seadus näeb ette teatavatel juhtudel hangete väljaandmist ka ilma võistluspakkumisteta või võistluseta ja lubab mitmesuguste majandusoperatsioonide teostamist ka majanduslikul teel.

Edasi peab veel kord alla kriipsutama, et uus Läti seadus käib nii tsiviil- kui ka kaitsevägeasutuste kohta.

(Järgneb.)

Päevaküsimusi meie tööstuses.

Järg.

(Algus „K.-t.-Teatajas“ nr. 5.)

Puutööstuses.

Nagu teada, on meil puutööstuse alal tähtsaks tööstusharuks mööblitööstus, missugune enne sõda suure osa oma toodetest saatis Vene sisekubermangude turgudele. Viimased turud on nüüd kadunud ja nende asemele tuleb mujal turgu otsida. Suurim meie mööblivabrikuid on suutnud Lääne-Euroopa turgudel oma toodetele

tarvitajaid leida, kuid ekspordi teeb võimatuks toormaterjali sisseveo tollimaks. Lääne-Euroopa tarvitaja ei tunne huvi meie kasepuust mööbli vastu, vaid tema nõuab tammepuumööblit. Meil on aga mööblivalmistamiseks vaja olevat head tammepuud väga vähe ja seetõttu peab tammepuud sisse vedama. Tammepuu pakud on meil küll tollivabad, kuid meie tööstus ei saa seda ka-

sutada, sest pakkude vedu ja kadu nende lõikamise puhul vineeriks või laudadeks teevad viimased seevõrra kalliks, et eksportmööblit valmistaja vabrik oma toodetega välisurul ei suuda võistelda.

Et aga mööblitööstusel väga head väljavahet on Lääne-Euroopa turgudele pääseda ja sel puhul oma vabrikut pea täie koormaga tööle panna, mil puhul tööliste arvu tuleb tunduvalt suurendada, siis on tingimata vaja sisseveo tollimaks tammelaudade ja vineeri pealt ära kaotada.

Selle teostamisele ei tohiks olla takistusi, sest, nagu öeldud, leidub meil head tammepuud väga vähe ja tollimaksu ärakaotamine ei riiva meie metsamajanduse huve. Riigikassa kaotuse, mis kõnesolevas asjas võrdlemisi väike, kataksid aga kaudsed tulud ettevõttelt saadavate maksude, samuti ka töötute arvu vähenemise näol. Loodetavasti elustaks tolli ärakaotamine ka teisi puutööstuse, näit. aami- ja vaaditööstuse, harrusid, sest viimastena nimetatud tööstusharud on juba mitmel puhul ära märkinud, et toormaterjalilt võetav toll nendelt võtab võimaluse turul võistelda.

Vineeritööstusele toob suuri raskusi sisseveo tollimaks kaseiini ja albumiini pealt, missuguseid aineid kodumaa väga vähe annab ja neid välismaalt sisse vedama peab, sest nad on vineeri liimimiseks hädatarvilised. Maailmaturul on meie vineeritööstusele tugevaks võistlejaks Soome, kellel kasepuud küllaldaselt kodumaalt saada. Kuna meil puhtkasepuumetsi ei ole, on kodumaa vineeritööstus sunnitud valikraide teel ja üksikult üle kodumaa lehtpuupakke ostma, kokku koguma ja vedama ning selleks suure hulga agente teenistuses pidama, mis toormaterjali aga väga kalliks teeb, peale selle aga abimaterjalidelt veel sisseveo tollimaksu maksma. Mõistagi teeb see toodete hinna kalliks ja halvendab võistlusvõimalusi; pealegi on Soome valitsus oma vineeritööstuse huvides sisseveo tollimaksu albumiinilt ja kaseiinilt neil päevil ära kaotanud, milline asjaolu meilt sedasama nõuab oma vineeritööstuse huvides.

Kunstsarvetööstuses.

Tänini puudus meil kunstsarve valmistav tööstus, ehk küll selle peale nõudmine turul ei puudunud mööbli- ja kammitööstuse näol ja tähtsam aine kunstsarve valmistamiseks — kaseiin — kodumaalt saadav. Nüüd on aga Tallinnas kunstsarve valmistamise tehas sisse seatud ja see tööd alanud ning oma tooted ka turule saatnud. Nimetatud tehases valmistatud kunstsarv on ko-

dumaa nõöbi- ja kammivabrikute poolt heaks kiidetud ja toormaterjalina tarvitusele võetud, samuti on välismaalt, kuhu proovid saadetud, kiitvad otsused antud, aga on ka ära märgitud, et hinda tuleb alandada. Ja seda ka täie õigusega, sest välismaa kunstsarvetööstus, teades võistleja tekkimisest ja soovides temast lahti saada, on oma toodete hinda tugevasti alandanud. Teiselt poolt avaldab ta jälle survet meie nõöbi- ja kammitööstuse peale seega, et nimetatud tööstusharude toodete hinda alandab ja seega meie tööstusele sama ette kirjutab, mille mõjul see kunstsarve eest jälle kõrget hinda ei suuda maksa. Seisukorda saaks lahendust tuua, kui kunstsarvetööstuse jaoks vajaolevaid abiaineid, mida tuleb välismaalt osta ja millel sisseveo tollimaks õige kõrge on, näit. formaldehüüdilt ligemale 80% hinnast, tollita või õige väikese tolliga sisse lastaks.

Nagu öeldud, on kunstsarve valmistamisel tähtsam aine kaseiin, mida kodumaalt küllaldaselt saada ja mille äratarvitamine meie kodumaa piimatööstusele tunduvalt tulu annab. Abiainetest, mida välismaalt tuleb muretseda, on formaldehüüd, pandol- ehk ritinsusõli, glütseriin ja mitmesugused värvid. Nendelt ainetelt tulebki sisseveotollimaks ära jätta, et seega võimaldada ellukutsutud noorele tööstusharule välismaa tööstuse poolt kuulutatud sõda võita ja püsima jääda, sest kui kaob kodumaa kunstsarvetööstus, siis vaibub ka meie nõöbi- ja kammitööstus, missugune viimasel ajal erilist elavnemist avaldab varem olnud vabrikute tegevuse ja tööliste arvu suurendamise ja kolme uue ettevõtte avamise näol, mille tagajärjel selles tööstusharus tööliste arv kahekordseks kasvanud. Ja turgu ei puudu selle tööstuse toodetele, sest siseturule voolab veel väga suurel arvul välismaa kaupa.

Kiutööstuses.

Viimasel ajal on meie turule ilmunud välismaa õmblusniit, milline peaks kuuluma tollitariifi § 183 pkt. 5 põhjal sisseveotollimaksule, kuid et niit on keritud papptorude, papitükkide jne. peale, ei saa teda ülalnimetatud tollitariifi pkti põhjal maksustada, vaid ta langeb sama § pkt. 6 alusel tollimaksule. Viimase punkti järel on aga tollimaks palju odavam ja see maks võetakse veel nettokaalu järel, kuna pkt. 5 põhjal toll bruttokaalu järel arvatakse, seepärast kujuneb tollimaks veelgi odavamaks. Siin on süüdi vaid pkt. 5 puudulik redaktsioon, temas on nimetatud vaid „niit puurullide peal“. Välismaalased on seda tariifi puudulikkust märganud ja mõistnud seda oma huvides ära kasutada. Ke-

rides niidi papptorukestele hiilivad nad meie tööstuse kaitseks maksmapandud tollimäärast mööda ning saadavad oma niiti meie turule, halvates sellega kodumaa niiditööstuse tegevust. Et see aga meie tööstuse ja rahvamajanduse huvidega kooskõlas ei ole ning selle nähtuse kõrvaldama peab, on vaja, et maksev tariifi reaktatsioon leiaks tarvilist täiendust.

Omavalitsuse ajal pandi kodumaa kunstvillatööstuse huvides räbalatest valmistatud kunstvillale võrdlemisi kõrge sisseveetollimaks — 0,56 fr. klgr. Samal ajal jäeti aga villasugetistest, kehrusotstest ja kudumisjätistest valmistatud kunstvilla tollimaks tunduvalt odavamaks — 0,03 fr. klgr. — et sellega võimaldada kalevitööstusele toormaterjali saamist. Ajajooksul on meil kunstvilla valmistamine räbalatest seevõrra arenenud, et tema välismaa võistlust enam ei kardata ega tollikaitset ei vaja; teiselt poolt osutub aga tema kaitseks maksmapandud tollimäär sagedasti põhjuseks arusaamatustele tollivalitsuse ja kalevitööstuse vahel, kes välismaalt tollitariifi § 182 pkt. 2 ettenähtud kunstvilla endale toormaterjalina sisse veab, sest tollivalitsus püüab seda villa ikka § 182 pkt. 3 alla kuuluvaks tunnistada ja kõrgemalt maksustada. Ja tõesti on raske tehnilist vahet teha nende kahe sordi kunstvilla vahel ja seetõttu on arusaadav nõue, et tollimäärad nende kahe sordi kunstvilla pealt ühtlustataks, sest see võtaks põhjuse arusaamatusteks ja selle tõttu jääksid ära alalised vaieldused, ekspertiisid jne. huvitatute vahel. Ei oleks ka riigikassal kaotusi ega kunstvillatööstusel kahju karta.

Tolliseadustik ja „Riigi Teatajas“ nr. 146 — 1923. a. avaldatud määrus lubavad välismaalt tollita kotte sisse vedada, kui need kotid on määratud eksportkauba pakkimiseks ja saadetakse jälle välismaale tagasi. Seda võimalust kasutatakse meil lina- ja kartulivedajate äride poolt õige agarasti. Ja tänu sellele ei ole meie lina- ja juteriide- ning kottidest valmistatud võinud selles tempos areneda, mis võimalik oleks siis, kui kõne all olevat määrust olemas poleks. Nüüd veetakse meil tollita kotte sisse ja ei osteta viimaseid kodumaatööstuselt, mille mõjul viimane oma toodangut tarviliselt ja siseturu tarvete kohaselt realiseerida ei saa. Kodumaa tööstus on pea igal aastal kohalikkudele eksportfirmadele kottide müügiks soodsate maksutingimustega ja hindadega, mis välismaa turuhindadest sagedasti odavamad, igatahes aga mitte kõrgemad, pakumisi teinud ja selle tagajärjel on saadud tellimisi, kuid kahjuks mitte kõikidelt, kellelt neid võis oodata, vaid tellimisi on annud

peamiselt kodumaa kapitaliga töötajad ärid, kuna välismaa kapitaliga töötajad firmad tellimiste andmisega väga tagasihoidlikud on ja eelistavad kotte välismaalt sisse vedada. Et aga kodumaa tööstus nüüd küllaldaselt määralt häid kotte sama hinnaga suudab anda, millisega välismaa pakub, siis on tolliseadustikus ka ülalpoolnimetatud määrus oma aja ära iganenud ja kaotamiseks valminud ning tuleb kodumaa tööstuse huvides tühistada.

Klaasitööstuses.

25. aug. l. a. pööris kaub.-tööstusministeerium ringkirjaga kaub.-tööstuskoja, Eesti vabrikantide ühise, börsikomitee ja teiste majanduslike organisatsioonide poole, juhtides tähelepanu, et 1925. a. riigikogu poolt vastuvõetud ja väljakuulutatud kaalu- ja mõõduseadus 1. jaan. 1929. a. ellu astub ning kaub.-tööstusministeerium asja kohaseks ei pea ülal nimetatud seaduse jõusseastumisel lubada tarvitada mõõte, mis ligilähedalt sarnanevad praegu maksva süsteemi mõõtudele. Nüüd on aga ilmsiks tulnud, et likööri-, napsi- ja õlletööstus ülalpool toodud ringkirjas avaldatud seisukohaga arvestada ei taha ja rahaministeeriumile märgukirja on esildanud, milles nad paluvad lubada ka tulevikus tarvitada pudeleid mahuga 0,600, 0,800 ja 0,125 liitrit; oma soovi põhjendavad märgukirjade autorid sellega, et neil olevat tagavaras pudeleid endistes mõõtudes ning vaja olevat ära kasutada ka pudelid, mis tarvitajatelt tagasi saadakse. Need põhjendused näivad esimesel silmapilgul küllalt kaaluvad olevat, kuid lähemal vaatlusel selgub, et nad õige nõrgad on. Vaevalt on pudelite tagavarad meie napsi- ja likööri- ja õlletööstuses nii suured, et nad rohkem kui aasta vajaduse suudaksid katta; samuti ei võta need vabrikud tarvitajatelt kuigi palju pudeleid tagasi ja neidki võetakse valjul sorteerimisel ning odava hinnaga. (Pisut erinevad on olud õllevabrikute suhtes.) Tõenäoline on, et ülalnimetatud tööstused mõtleavad ära kasutada soodsat turu konjunktuuri ülalnimetatud mõõtudes pudelite muretsemiseks meie naabermaadest, eriti Lätist, kus meetrimõõdu süsteem juba ellu viidud ja kus pudelivabrikud oma tagavarasid odavasti realiseerivad. Niisugune pudelite import ei ole aga kuidagi lubatav meie kodumaa klaasitööstuse huvides, sest kui likööri-, napsi- ja õlletööstused tahavad kasutada head ostu juhus meil klaasitööstuse huvide kahjuks ja seda neile võimaldatakse, siis on enam-vähem kindel, et see kodumaa pudelivabrikutel tegutsemise võima-

luse täiesti ära võtab, sest võistlusvõimeline olakse ja võistlus on mõeldav ikka siis, kui pooled asetatud normaalsetesse kaubanduslikkudesse tingimustesse, aga kuidas on võimalik võistelda, kui näit. Läti klaasivabrik on müünud ühele kohalikule likööriabrikule 60.000 likööripudelit

hinnaga à 1,85 senti. See hind on klaasipuru hind ja igasugune võistlus mõttetu.

Meie majanduselu juhtivate asutuste hool ja ulesanne on nende olude parandamiseks ja väärnähtuste kõrvaldamiseks ajaviitmata samme astuda.

Ar.

Mõni sõna ebameeldivatest ostjatest.

Kaupmehe kümme käsku.

Ostjate teenimine on niisugune peatükk, millest alatasa ja ikka uuesti kõneldakse ja kirjutatakse. Võiakse seepärast otsekohe ütelda, et ta on tühjaksammutamatu aine. Aga ta on ka niisama tähtis kui tühjaksammutamatu, sest kaupmehe menu oleneb liigagi palju sellest, kas ta tunneb ja jälgib üldsust teenides õigeid põhimõtteid. Kui ta jälgib neid põhimõtteid enam-vähem täielikult, siis saab temale ka osaks oma ostjaskonna usaldus — ja siin on juba suur võit. Kuna see tõsiasi põhjeneb kindlatel kogemustel, siis on ostjaskonna teenimise õpetusel tähtis koht tuleva kaupmeespõlve kasvatuses. Ja kuna äri menu suurel määral ripub just sellest ostjaskonna teenimiskunstist, siis on see küsimus ka õige lähedal iga edasipüüdva ja korraliku kaupmehe südamele. Ostjate teenimise põhimõtteid on kogutud lugemata valemiteks ja „käskudeks“. Kõige halvemaid nende hulgas ei ole igatahes ka allpool toodud „kümme käsku“, mis on pärit Ameerikast ning väljendavad omapärasel kujul kõik olulise.

Esimene käsk.

Ole sõbralik iga ostja vastu ja katsu meeldida temale. Olgu sinu hääl lahke ja riietus rahulik. Harilik ostja ei ole oma mõistuse ori ja läheb seepärast sinna, kus teda koheldakse lahkelt ja meeldivalt.

Teine käsk.

Tunne seda kaupa, mida tahad müüa. Ütle ostjale õiges ja haritud keeles, mida ta kaubaomaduste üle soovib teada saada.

Kolmas käsk.

Ütle selgesti, mis sul on ütlemist ning ära eksi pikkadesse, üleliigsetesse seletustesse.

Neljäs käsk.

Ära vaidle. Oled sa teisel arvamisel kui ostja ja hakkad vaidlema temaga, siis muutub ostja sinu vastaseks.

Viies käsk.

Kõnele õigust. See, kes ostjale valetab, ärgu oodaku ostja tagasitulekut.

Kuues käsk.

Ole usaldusväärne. Kui lubad ostjale midagi, siis täida ka lubadus. Kui see sulle võimatu, siis teata ostjale sellest võimalikult pea.

Seitsmes käsk.

Pea meeles nimed ja inimesed. Midagi ei armastata enam kui seda peent meelitamist, mis peitub selles, et tervitad ostjat isiklikult ja kohtled teda nii, et ta tunneb enese olevat tuntud ja teatud.

Kahesäs käsk.

Hoia kõnelemast enese isikust! Ära kõnele kunagi enesest jutuaajamise sissejuhatuseks. Ära meelita ka ostjat kõnelema enesest ja oma muudest.

Üheksäs käsk.

Mõtle oma menu peale. Kiirga iseteadvust ja usaldust; see nakkab.

Kümnes käsk.

Tegutse ja mõtle inimesena, sest menurikas kaubamüük on enam hingeline toiming. Inimtundjail on alati menu.

*

Uurides ja mõeldes kõiki sarnaseid käske, märkab teadagi, et nad on iseenesest mõistetavad ega nõua midagi tavalisest erinevat ega ole kaupmehele sugugi rasked täita, kui mitte ostjate arusaamise puudus sagedasti ei oleks suurem kaupmehe heast tahtmisest.

On kahjuks nimelt olemas ka ebameeldivaid ostjaid. Mõni neist suvatseb end soovimatult ülal pidada ainult selleks, et kord ometi näidata teisele, kuidas see temast on olenev. Või on jälle

olemas inimesi, kes tunnevad „saatanlikku“ rõõmu sellest, et nad võivad oma meele järele leti taga olevat inimest lõpmatuseni jooksutada. Nad ei tahagi midagi osta, aga sellest hoolimata on neil huvitav näha, kuidas kaupmees katsub teha kõik, mis võimalik, kuidas ta ei väsi näitamast üht kaupa teise järele ja kuidas ta kord korra järele teeb teatavaks mõne kauba hinna. Kui siis kaubad mäena letil lasuvad, siis ütleb sarnane „viisakas“ ostja uhke liigutusega oma tagasihoidliku tänu kaupmehele lahke teenimise eest ja läheb oma teed, lausudes selle kaunis ilusa, kuid nii väga vähe lubava ütelse: „Las' jääb homseks, pean veel mõtlema!“ Sarnasel juhul nõuab ostja teenimine kaupmehelt äärmist enesevalitsemist. Inimene peab olema varustatud ohvritalle kannatusega, et sarnasele vastumeelsele kohtlemisele rahulikult reageerida. Muud nõu ei jää üle, kui lahke nägu teha ja tagasi hoida oma õigustatud, kuid täiesti mõjuta pahameel.

On sarnaseidki inimesi, kes täiesti tahtmata ja mingisuguse pahatahtliku tagamõtteta teevad kaupmehe elu raskeks. Sarnaste kilda kuuluvad need, kes äkki oma otsuseid muudavad, siis kui kaupmees juba on oma töö sooritanud. Kaupmees on juba lõiganud kohase tüki või kaalunud teatava hulga soovitud kaupa, kui ostjale tulebki meele, et ta meelsamini ostaks midagi teist. Kaupmees peab siis eraldatud kaubahulga sinna paika jätma, ja küsitav ongi, kas ta näiteks sarnast riidetükki enam kellelegi võib müüa. Aga ta on sunnitud rahuldama seda ostja uut soovi, kui ta ei taha riskeerida ostja kaotamisega. Sarnane ostjaskonna meele muutlikus võib küll rikuda kaupmehe sõbraliku tuju, kuid ta ei tohi ostjale seda mõista anda, sest ei või ju kunagi teada, millisel seisukohalt ostja asja võtab.

Niisama palju meelehärma sünnitab kõhklev ostja. Ta küsib asja seitse-kaheksa korda, tunneb loomulikult kõik hinnad palju paremini kui müüja, väidab kivistõlt eelmisel käigul sama kaupa odavamalt ostnud olevat, uurib lõpuks temale antud arvet kiusava täpsusega ega rahuldu seejuures üheainsa korraga, vaid teeb seda mitu korda, pead raputades, nagu oleks arves mingi viga. Teiste ostjate juuresolekul on sarnane ülalpidamine kaupmehele eriti pahandav.

Nagu igaüks teab, on olemas palju sarnaseid ostjaid, kes kiusavad kaupmehi sellega, et nad kord korra järele tulevad vahetama juba ostetud kaupa. Hiljuti, nagu jutustab üks Daani aja-leht, tuli ühte ärisse vanapoolne mees, kes tahtis kirjutussulgi osta. Ta valis endale ühe, mis

maksis 3 ööri, mille järele tema ja kaupmehe vahel tekkis järgmine kaksikkõne:

„Ega sulg ometi liig pehme ei ole?“

— Ei. Temaga on õige meeldiv kirjutada.

„Aga ma võin ju ta vahetada uue sulge vastu, kui see ei kõlba?“

— Ei, mu härra. On ometi piirid ka kauba vahetamiselgi.

Ostja lahkus haavatuna ja sulge ostmata.

Teisest juhtumisest nõudliku ostjaga jutustab sama leht. Keegi daam tuli suure ärisse ostma sukanõelumise nõela.

„Kas saadaksite nõela mulle koju?“ küsis ta.

„Heameelega,“ vastas kaupmees. „Mõne minuti pärast tuleb meie veoauto tagasi, siis sõidutame nõela kohe teie juure.“

Daam keeras ümber, kuid võttis nõela siiski ise kaasa.

Mõne ostja laitmishimu sünnitab kaupmehele palju meelepaha. Alati on neil midagi ütlemist. Alati teevad nad taktita märkusi hiljuti ostetud kauba puudustest, tehes seda muidugi teiste ostjate juuresolekul ja otsekui naudides kaupmehe piinlikkust. See igavene rahulolematumus, see igavene arvustamise himu on omane nii nais- kui meessoostki ostjatele. Tagajärjeks on, et kaupmees naeratab hapumagusalt ja katsub oma paremat oskust mööda vältida teistel ostjatel tekkivat halba muljet. Sageli see ei õnnestu siiski. „Siin ei ole kõik korras,“ mõtlevad sarnaste vahejuhtumiste tunnistajad.

Seesuguse meelehärma kõrval, mis teeb ostja teenimise enam või vähem valjuks kannatusprooviks, on teisi juhte, mis võivad anda veel halvamaid tagajärgi. Mõnikord võivad nad viia kaupmehe vastollu seaduste või maksvate määrustega. Nii võib näiteks ostja täiesti üksikõikselt suhtuda keeldu, et koeri ei tohi kauplusesse tuua, just kui oleks sarnane keeld „isiklik haavamine“ mõne naispoolse ostja sülekoera vastu. Teised jälle peavad sõrmedega näppima iga asja, mis kätte puutub, kuigi toiduainete kätega puudutamine oleks tervishoiuseadusega otsekohe keelatud — iga juhul on see aga suurim julmumus teiste ostjate vastu.

Üks asjaolu veel, mis mõnelegi kaupmehele juba sünnitanud meelepaha — ostjad ei taha teadagi kaupluse sulgemisajast. Sulgemishetkel kaupluses viibijaid tuleb ju lõpuni teenida, kuid mitmed, kes ilmuvad kohale just uste kinnipanemise silmapilgul, mõtlevad, et nad peavad kas või vägisi sisse pääsema, niikaua kui ükski inimene juhtub olema kaupluses. Siis juhtub sar-

naseidki ostjaid, kes mõtleivad, et kaupmees peab neid teenima millal tahes ja et seadusega seatud müügiajast ei ole tarvis kinni pidada — nende pärast.

Ülahinematatud puhkudel vajavad inimesed kahtlemata õige palju kasvatamist avaliku arvamise poolt. On küll päris õige, et kaupmehele ikka uuesti ja uuesti tuletatakse meele, et „Tema Majesteet Ostjat“ tuleb iga pidi teenida ja aidata ning et ostja teenimine on parim menu abinõu, kuid ei oleks ka kahju sellest, kui publikule-

gi antaks mõnikord avalikku õpetust korrapäraseks ülesastumiseks kauplustes. Kogenud kaupmees võib mõndagi asja kaudsel teel seletada. Juba eneseväärtuse tundmine nõuab, et ta kauplemises ei salliks midagi distsipliinivastast. Mõlemal pool peab olema head tahtmist, kuid lõpupeude lõpuks peab siiski kaupmees hoolt kandma selle eest, et ta ei aja ära ebameeldivaid ostjaid, vaid nad kasvatab meeldivaiks.

„Kaup.“

Kaubavahetus Eesti ja Prantsusmaa vahel.

Vaatamata sellele, et meie juba 1922. aastast Prantsusmaaga kaubalepingu omame, ei ole meie kaubavahetus viimasega kuigi elavaks kujunenud. Takistuseks on siin kõigepealt raskendatud transportolud ja ka kaunis suurel määral sarnanevad valmistusalad, mispärast nõudmine üksteise kaupade järele väike. Igatahes on seni meie tähtsamad eksportkaubad, mida ka Prantsusmaale anda võiksime, lähematele turgudele (Inglismaale, Saksamaale, Belgiasse) siirdunud, kuna Prantsusmaale on läinud hoopis väike osa.

1927. aasta kaubavahetus Prantsusmaaga osutub meile 207 milj. margaga passiivseks. Nimelt oli sissevedu 3.494 tonni 338.071.000 marga väärtuses ja väljavedu 11.249 tonni 130.990.000 marga väärtuses. 1926. aastal oli seisukord vastupidine — meie väljavedu Prantsusmaale oli sisseveost 226,3 milj. marga võrra suurem.

Eesti-Prantsuse kaubavahetuse üldine arenmiskäik oli kolmel viimasel aastal järgmine:

Aastad.	Sissevedu Prantsusmaalt			Väljavedu Prantsusmaale.		
	Tonnid.	1000 Emk.	% Eesti üldimpordist	Tonnid	1000 Emk.	% Eesti üldeksportidist
1925	1.701	132.523	1,4	8.794	346.113	3,6
1926	3.205	266.688	2,8	9.219	493.055	5,1
1927	3.494	338.071	3,5	11.249	130.990	1,2

pudukaup. Peale selle oleme sealt saanud autosid, parfümeeriakaupu, keemiaaineid ja väetisaineid.

Meie väljaveost moodustab 1925. a. ja 1926. aastal peaosana lina. Nimetamist väärivad veel puutööstussaadused (toolipõhjad, vineer). 1927. aastal on meie linu Prantsusmaale läinud hoopis vähe, mille tõttu ongi kogu väljavedu sinna mittevõrra vähem kui eelmisel aastal. Huvitav on siiski tähele panna, et 1927. a. väljavedu Prantsusmaale oma koosseisu poolest palju mitmekesisem on kui eelmistel aastatel. Nii on toiduainete ja karjasaaduste rühmas (teravili, kartul, loomatoit) väljavedu 18,55 milj. marga väärtuses, mis tervenisti saadud kartulite väljaveost. Paberit ja paberisaadusi on sinna 1927. a. läinud 51,6 milj. marga väärtuses. Eelmistel aastatel neid kaupu Prantsusmaale ei läinud.

Lõpuks ei saa märkimata jätta, et kaubaleping Prantsusmaaga selle praegusel kujul meile ebasoodsaks on kujunenud. Selle kaubalepingu sõlmimise ajal oli meil oma kaubanduse arenemise kohta vähe andmeid ja ka kogemusi, mis pärast meie omalt poolt mitmele niisugusele artiklile tollisoodustused nõutasime, mis meile tähtsusetuks jäänud ja mida meie eksporteerida ei saa, kuna tähele panemata jäid mõned kaubad, mille valmistamine meil hiljem hästi arenenud ja mida ka Prantsusmaale eksporteerida võiksime. Kuna see kaubaleping ka Prantsusmaale mõnes tükis ebasobiv, siis on käsile võetud selle revideerimine. Eesti poolt on eeltööd juba tehtud, nii et läbirääkimised alata võiksid. Lähed nüüd korda kaubalepingut elunõuete järele kohandada, siis muutub meie kaubavahetus Prantsusmaaga kindlasti elavamaks.

Sellest tabelist näeme, et meie sissevedu Prantsusmaalt on järjekindlalt ja ühtlaselt tõusnud, väljavedu aga viimasel aastal mitmekordselt tagasi läinud. Kaubarühmade järele oli meie kaubavahetus Prantsusmaaga samadel aastatel järgmine:

Sisseveos on kogu aeg esikohal püsinud tekstiilkaubad, peamiselt villane riie ja lõng, siis veel värvitud puuvillalõng ja niit ning mitmesugune

Leping Rootsi tulitikusündikaadiga.

Juba pikemat aega oli vabariigi valitsusel kavatsus luua tikutööstuses riiklikku monopoli. Selle kavatsuse teostumine viibis, kuni selgus, et Eestis asuvad tikutööstused üksteise järele olid läinud Rootsi tulitikusündikaadi omanduseks. Sel teel omas sündikaat Eestis peaaegu monopoli seisukorra ja riigile jäi ainus võimalus tekinud reaalloludest katsuda võimalust mööda kasu saada. Riigi sissetulekud tikkude aktsiisist ulatusid seni 35.000 krooni peale aastas ega tõusnud ka siis, kui sündikaat läinud aastal tikkude hinna pea kahekordseks tõstis. Valitsusel puudusid abinõud sündikaadi tegevuse takistamiseks, mispärast otsustati vahekorda Rootsi sündikaadiga lepingu teel reguleerida. Leping, mille järgi tikutööstuse monopol Eestis üle antakse Rootsi sündikaadile, kirjutati veebruari lõpul Stokholmis alla. Lepingu järgi maksab sündikaat monopoli õiguse eest Eesti riigile ühekordselt 3 milj. krooni ja kohustub aktsiisi näol maksma 120.000 krooni aastas. Peaks tulitikkude tarvidus Eestis ületama 60 milj. toosi aastas, siis kohustub sündikaat maksma täiendavat aktsiisi 4 krooni iga 1000 toosi pealt. Peaks aga Eesti tikueksport langema alla viimase 5 aasta ekspordi keskmise, maksab sündikaat 1 krooni iga vähem eksporteeritud 1000 toosi pealt.

Kodumaa turul maksab praegu toos tikke 3 senti, kuid sündikaadil jääb õigus iga 6 kuu pärast tiku hinda võtta revideerimisele. Otsus tehakse siis segakomisjoni poolt, mis on moodustatud pariteetlikul alusel sündikaadi ja valitsuse esindajatest. Lepingu kestvus on 28 aastat. Vabrikute üleminekut riigi omanduseks peale lepingu tähtaja lõppu pole lepingus ette nähtud ega pole ka Eesti poolt seda nõudmist üles seatud. 5 Eestis oleva tikuvabriku kasutamiseks asutatakse aktsiaselts kapitaliga 4 milj. kr., mis kalkulatsioonide järgi 10% dividendi võib maksa. Sündikaadil on kavatsus 2 vabrikut seisma panna ja kogu ettevõtte teha tasuvaks.

Edasi on lepingus ette nähtud, et Eesti riik Rootsi sündikaadilt saab laenu 7 milj. krooni 6%-ste maapanga pantkirjade vastu valitsuse kindlustusel. Pantkirjad tulevad Stokholmi börsil noteerimisele käesoleval aastal kindla kursiga 87, 1929. a. 90 ja 1930. a. 92.

Selle lepingu põhjal saadud raha 3 milj. kr. monopoli õiguse eest ja 7 milj. krooni laenu kavatakse kasutada uute raudteelinide ehitamiseks.

Ratsionaliseerimispüüded meie tööstuses.

Meie tööstussaaduste produtseerimise ja müügi probleemid kerkisid eriti teravalt päevakorraks siis, kui, kaotades Vene müügiturud, oldi sunnitud uutele müügitingimustele ja turu nõuetele vastavalt ennast ümber korraldama, et mitte tehaste tegevust äärmiselt piirata või kogu ni hoopis seisma panna. Alul tegutses selles suunas iga tööstusettevõtte omaette, — kogemused õpetasid aga õige pea, et teatava tööstusharu ühine tegutsemine tähendatud eesmärgi kättesaamiseks võib anda palju suuremaid tagajärgi. Aja jooksul on selline ühine püüe meie tööstuse ratsionaliseerimise poole ja saaduste ühine müügi korraldus annud rõõmustavaid tulemusi.

Esijoones astusid kokku meie paberivabrikud, et korraldada ühiselt oma saaduste ekspordi Venesse. Sel teel on suudetud Vene turgu alal hoida ja väljaveoks saavutada paremaid tingimusi kui see oleks olnud võimalik lahus tegutsemisel. Et kõrvaldada omavahelist võistlust sise-

turul, asutati hiljem ühine müügi kartell nimetusega „Eesti paber“, kes vabrikute produktsiooni mahutab kodumaa turule. See kartell pole mingil moel loodud selleks, et hindu kruvida, vaid et üksikute tehaste vahel normeerida kodumaa turu jaoks valmistatavate saaduste hulka.

Samadel põhimõtetel asutati ka ühisus „Estotsement“, millesse kuuluvad meie mõlemad tsemendivabrikud, kelle omavaheline võistlus siseturul seega samuti on kõrvaldatud.

Edasi asutasid ülaltähendatud põhimõtteil tubakavabrikud firma „Eesti kaubandus“. Ka naelavabrikud on ühinenud samadel alustel.

Tähtsam samm edasi meie tööstuse ratsionaliseerimise suunas on hiljutine aktsiaseltsi „Kreenbalt“ asutamine, mis tekkis kõigi Eestis töötavate puuvilla suurtööstuste ühinemise teel. Ühise müügi korralduse loomisega, nii kodumaa kui välisuru jaoks, peaksid küll produktsioonikuld tunduvalt vähenema, kuna turule saadetava

riide paralleelsordid, loomulikult, ära jäävad. Seni saatis Kreenholmi manufaktuur oma kangad pleekimiseks, trükkimiseks, appreteerimiseks, värvimiseks jne. välismaale, nüüdsest peale aga sünnib see kõik Sindis, kus seni ainult Balti puuviljavabriku toorkangaid lõplikult välja töötati. Seega kasutatakse selle osakonna töövoime täie-

likult ära, nii et kulud märksa vähenevad. Puuvillatööstuse koondamine ja ümberkorraldamine on Eestile rahvamajanduslikult kaugeleulatuva tähtsusega, seda enam, et siin on tegemist nelja suurtööstuse ühinemisega, kes sel teel oma toodete valmistusele ja selle ekspordile suudavad luua kõige soodsamad tingimused.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATEID.

Kesk- ja väiketööstuse laen.

Arvestades kesk- ja väiketöösturite laenu vajadusega on Kaubandus-tööstuskoda juba pikemat aega valitsuse ees samme astunud selleks, et kesk- ja väiketöösturite laenuvajaduste rahuldamiseks asutataks eriline laenufond. See nõudmine tunnistati küll põhjendatuks, kuid väga mitmesugustel põhjustel ei ole vabariigi valitsus küsimust seni jaatavalt otsustada saanud.

Sellepärast tegi Koda uue ettepaneku ja palus töösturitele ajutiselt kuni laenufondi küsimuse lõpuliku otsustamiseni laenu anda Eesti Panga summadest.

Läinud sügisel kutsuti vastavalt Koda ettepanekule kaubandus-tööstusministeeriumi juures ellu kesk- ja väiketöösturite laenuküsimuste otsustamiseks komisjon, kelle ülesandeks pidi olema läbi vaadata laenupalveid ja otsustada, milliseid neist tuleks rahuldada kui põhjendatuid. Ministeeriumi poolt saadeti kõigile töösturite organisatsioonidele ning üksikutele töösturitele nõudmise peale küsimuslehed laiali. Küsimuslehed täideti töösturite poolt ja saadeti ühes laenupalvetega kaubandus-tööstusministeeriumile. Kuid juba teisel laenukomisjoni koosolekul esines Eesti Panga esindaja teadaandega, et Eesti Pank komisjoni otsustega arvestada ei saa, kuna pank oma uue põhikirja järele, mis maksma pandud vabariigi valitsuse määrusega 14. juulist 1927. a., ainult lühikesajalisi laene anda võib, kesk- ja väiketööstuse laen aga pikaajaline mõeldud oli.

Läinud sügis kuulus rahareformi teostamisele, sellepärast tuli kesk- ja väiketööstuse laenu küsimuse lahendamise edasi lükata. Asuti seisukohale, et kesk- ja väiketöösturitele laenu andmist võiks teostada Pikalaenupanga kaudu.

Kuna kaubandus-tööstusministeeriumi laenukomisjonile mitmed sajad laenupalved esitatud, siis otsustati neid nüüd, kus Pikalaenupank oma tegevust juba alanud, läbi vaadata ja palved,

mida komisjon põhjendatuks võib pidada, edasi saata Pikalaenu pangale.

Muidugi ei ole komisjoni otsused Pikalaenu pangale siduvad, vaid pank arvestab nendega laenude määramisel kui komisjoni soovitusel.

Suurem osa esitatud palvetest on juba läbi vaadatud, kuid kaugelki mitte veel kõik. Ka esitatakse nüüd, kus loodetakse ammu oodatud laenu saada, komisjonile igapäev uusi palveid.

Töösturid, kes seni laenupalveid veel esitanud ei ole, aga kes soovivad laenu saada, peaksid need kõige lähemal ajal komisjonile esitama ühes vastavate teadetega küsimuslehel oma ettevõtte kohta.

Eesti—Poola kaubalepingu alusel kaupade Eestist Poolasse eksporteerimise lähemad tingimused.

Kaupade eksporteerimisel Poolasse tuleb Eesti eksportfirmadel võtta arvesse järgmisi üksikasjalisi tingimusi:

Sisseveolube antakse välja ainult neile äri-meestele ja tööstureile, kellel Poolas patendimaks lunastatud. Sisseveoluba saamise palvele peab juure lisatama ostuleping Eesti eksportfirmaga, tema eelfaktuura või tema müügipakkumine.

Kontingentide jagamise juures annab kaubandusosakond eesõiguse nendele palvetele, mis ostulepinguga õigustatud.

Sisseveolube antakse välja ainult neile Eesti importfirmadele, mis on tähendatud nimekirjas, mille Eesti valitsus üle annab Poola kaubandusosakonnale, kes võtab arvesse ka teised Eesti valitsuse poolt avaldatud näpunäited sisseveoluba väljaandmise kohta.

Kui palutakse sisseveoluba ärioperatsiooni läbiviimiseks ühe Eesti eksportfirmaga, mis ei

ole üles võetud ülnimetatud nimestikku, siis antakse niisugune luba ainult Eesti rahaministeeriumi nõusolekul.

Eesti valitsus võib igal ajal täiendada või muuta eksportfirmade nimestikku.

1928. aastaks lubatud kontingendid on jaotatud veerandaasta kaupa. Ühe veerandaasta jooksul täitmata jäetud kontingentide hulk lisatakse automaatselt juure järgmisele veerandaastale. Jooksva aasta viimase kolme kuu kestes täitmata jäänud kontingendid viiakse üle järgmise aasta esimesse veerandisse.

Eesti valitsuse nõutamisel lubatakse mõnede kaupade kohta kuuekuulised kontingendid.

Importööri sellekohasel palvel pikendatakse sisseveoluba, mille tähtaeg möödunud, järgmise veerandaasta peale, tingimusel, et importöör lüstab manipulatsioonimaksu.

Palved teise ja kolmanda pikenduse saamiseks peavad olema varustatud Eesti rahaministeeriumi viisumiga. Eesti valitsuse (Eesti saatkonna) esindaja võib vabalt saada igasugu teateid kontingentide jaotamise ja väljaantud sisseveolubade kohta.

Sel korral, kui keeldutakse importöörile luba andmast teatud rajooni peale seepärast, et selle rajooni kohta on kontingendid läbi, annab kaubandusosakond sellekohasel palvel loa mõne teise rajooni arvele, kui küsimuse all oleva kauba kontingent ei ole lõpnud.

1928. aastaks on Eestile lubatud järgmised kaupade kontingendid:

Jalanõud	5 tonni.
Puuvillased kangad kuni 10 m ² 1 klg.	120 „
Nahk ja nahkaup, nahast teosed . .	500 „
Piiniinod	22 „
Tiibklaverid	10 „
Kalakonservid	100 „
Kalad, värsked	550 „
Kalad, soolatud ja suitsetatud . . .	550 „
Sporidiabinõud	30 „
Külmutussiseseaded, jäävalmistamise	
ja piimatalituse masinad . . .	200 „
Riie kraasitud lõngast	12 „

Üksikasjalisi teateid sisseveo ja sisseveolubade saamise tingimuste kohta annab asjast huvitatuile Kaubandus-tööstuskoda.

Tähelepanuks äriettevõtetele.

Äride registreerimise kord.

1. novembril 1927. a. algas äride registreerimine „Riigi Teatajas“ nr. 36 — 1927. a. avaldatud äride registreerimise seaduse põhjal. Registreerimise

reerimise tähtaeg lõppes 15. jaanuaril 1928. a. Seni on aga palju ärisid teadaanded esitamata jätnud; seepärast tuleb äripidajatel rutata registreerimisega, rahatrahvist hoidumiseks.

Kõik, kes omavad 1.—3. järgu kaubandusliku äritunnistuse või 1.—8. tööstusliku äritunnistuse, peavad oma firma registreerima.

Registreerimine sünnib Kaubandus-tööstuskojas, Tallinnas (Lai t. 45), kuhu tuleb esitada registreerimise teadaanded kas isiklikult või posti kaudu. Registreerijate huvides on valmistatud teadaanded, mida võib saada Kaubandus-tööstuskojast või vallavalitsustest.

Kõik uuel avatud ettevõtted peavad ennast registreerima 14 päeva jooksul; niisama tuleb ka igasugustest muudatustest ja äri lõpetamisest juba varem registreeritud ärides teatada Kaubanduskojale 14 päeva jooksul.

Firmade registreerimise eest võetakse ühekordset maksu kaubandus-tööstusministri poolt kinnitatud taksi järele, nimelt: aktsiaseltsidelt ja osäühisustelt kr. 5.—, igasugustelt ühingutelt kr. 3.— ja igalt teistsuguselt äripidajalt kr. 1.—; teadete pealt äride registrisse sisse kantud andmete muutmise kohta kr. 1.—.

Kaubandus-tööstuskoda.

Nõupidamine 1928. a. sadamate süvendamiskavade asjus.

Veebruari alul oli meriasjanduse peavalitsuses nõupidamine 1928. a. süvendamiskavade asjus, millest osa võttis ka Kaubandus-tööstuskoda laevastõidu sektiooni esindaja.

Nõupidamisel määrati lõpuliikult kindlaks süvendamiskavad ja krediitide tarvitamine süvendamistöde läbiviimisel:

Narva-Jõesuu sadamas	90.000 kr.
Siiversi „	10.000 kr.
Pärnu „	20.000 kr.
Tallinna „	20.000 kr.
Sisevetes „	10.000 kr.

Nõupidamine riigi praamide ja vedurlaevade ärakasutamiseks puude ja muudeks vedudeks.

16. veebruaril s. a. oli meriasjanduse peaval. korraldatud Kaubandus-tööstuskoda esindaja osavõtul nõupidamine, kus selgitati küsimust, kas on soovitatav ja kasulik riigi vedurlaeva „Leiger“it“ ühes praamidega suvel kasutada riigi puude vedamiseks või seda üldse eraettevõtjatele välja rentida.

Nõupidamisel selgus, et ühe jooksva sülla puude veoraha randadest Pärnu või Tallinna tõi-
seb ümmarguselt kr. 3.80 peale, misjuures on
veel arvesse võtmata amortisatsioon, kinnituskul-
ud, kapitaalremondid kui ka kapitali protsendid.
Koja esindaja asus seisukohal, et veohinna kalku-
leerimisel, kui seda võrreldakse eralaevade veo-
hindadega, tuleksid tingimata arvesse võtta ka
üldtähtendatud kulud, sest vastasel korral ei an-
naks võrdlus õiget pilti. Kuna koosolekust osa-
võtjad, süvendustööde juhid ja vastavate riigi-
laevade kaptenid, leidsid ometi, et vedu riigilae-
vadega kasulikum, jäi Koja esindaja eriarvamise
juure.

Telliskivide vedu ja muude eravedude toimi-
mist riigi arvel riigi laevadega ei peetud soovita-
vaks, kuna see puuduliku veohinna kalkuleerimise
tagajärjel võiks prahiturgu asjata rikkuda.

Rahvusvaheline laevaomanik- kude konverents peetakse Lon- donis 12.—14. juunini s. a.

Rahvusvaheline laevaomanikkude konverents
peetakse ära Londonis s. a. 12.—14. juunini. Pää-
vakorras on ette nähtud järgmised küsimused:

1) Inimelu julgeolek merel, vastavalt 1914.
a. konventsiooni revideerimise tarvidusele ja sü-
gisel kokkuastuva diplomaatliku konverentsi ula-
tusele, kus küsimus lõpulikule otsustamisele tu-
leb. Selle päevakorra punkti juure kuuluvad:

- a) Laevade veekindel jaotus;
  - b) päästeabinõud;
  - c) traadita telegraaf;
  - d) tulekaitseabinõud.
- 2) Sunduslik reisijate kinnitus.
- 3) Kahekordse maksustamise küsimus.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Aurupraamiühendus Rootsi ja Balti riikide vahel.

Läbikäimise elustamiseks Rootsi ja Eesti ja
Läti vahel ehitatakse Rootsis kaks auruparve,
mis hakkavad transporteerima reisijate- ja kau-
bavaguneid ühes kaupadega otse Rootsi raudtee-
delt Eestisse ja Lätti ja tagasi. Rootsi pool oleks
väljasõidusadamaks Nynäshamn Stokholmi lähe-
dal, Eestis Tallinn ja Lätis Leepaja (Liibavi).
Need uued liinid omavad suure tähtsuse Rootsi
ja Balti riikide ja Venemaa vahelise kaubanduse
arenemises. Mis puutub ettevõtte tasuvusesse,
siis võimaldaksid sissetulekud juba praegusestki
kaubandusest tähendatud maade vahel nende ku-
lude katmise, mis tekivad praamiliinide sissesead-
misel ja ülalpidamisel.

Eesti metsamaterjali eksport.

Metsamaterjalide ja puutööstussaaduste väl-
javedu viimastel aastatel moodustab keskmiselt
20% kogu Eesti väljaveo väärtusest, omades
seega rahvamajanduslikult suure tähtsuse. Täht-
saima osa sellest väljaveost moodustab saetud
kauba eksport, mis aast-aastalt näitab kasva-
mise tendentsi. Laudu ja planke veeti välja:

1921. a.	11.300 stand.
1923. a.	38.700 „
1925. a.	56.600 „
1926. a.	68.400 „
1927. a.	63.400 „

Mitte niisugust järjekindlust ei näita toe-
puude väljavedu, mis aastate järgi annab järg-
mised arvud:

1921. a.	3.300 stand.
1923. a.	22.500 „
1925. a.	19.700 „
1926. a.	18.500 „
1927. a.	27.100 „

Möödunud aastal oli konjunktuur toepuude
väljaveos eriti soodus, nii et toepuude väljaveo
üldväärtus tõusis 538 miljoni marga peale.

Puutööstussaaduste hulgas on esimesel kohal
vineer ja toolipõhjad, mille koguväärtus 1927. a.
ulatub 500 milj. marga peale. Peale selle valmis-
tatakse viimasel ajal suurel arvul ka muid puu-
tööstuse saadusi, nagu aknaraame, uksi, liiste
jne. Puumaterjali ja puutööstuse saaduste pea-
ostjaks on Inglismaa, selle järele vähesel määral
ka Hollandi ja Belgia.

Väliskaubandus jaanuaris 1928.

Jaanuarikuu jooksul veeti Eestisse kaupu
30.947 tonni 8.541.240 krooni väärtuses. Samal
ajal oli väljavedu 14.659 tonni 8.203.687 krooni
eest. Seega oli sissevedu väljaveost suurem
337.553 krooni võrra.

Võrreldes neid andmeid läinud aasta jaa-
nuarikuu väliskaubanduse andmetega näeme, et
nii sisse- kui ka väljavedu on tänavu tunduvalt
suurenenud:

	1928. a. jaan.	1927. a. jaan.
	T u h. k r o o n i d.	
Sissevedu	8.541,2	6.154,7
Väljavedu	8.203,7	5.313,2
Üldläbikäik	16.744,9	11.467,9
Sisseveo ülekaal	337,5	841,5

Sisseveos on erilist tõusu näidanud: põllusaaduste, kala, naha, seemnete, puusaaduste, tekstiil-, metallide ja metallkaupade, masinate (peale põllutöömashinate), kivide ja muldade ja keemiate rühmad.

Selle vastu on vähenenud karjasaaduste, paberi, põllutöömashinate, instrumentide, kivisöe, õlide ja väetisainete sissevedu.

Väljaveos suurenesid kõik grupid peale seemnete, puu, metallide ja metallkaupade, väetisainete ja kunstkauba rühmade.

Või väljavedu veebruarikuus k. a.

Piimasaaduste väljaveo kontrolljaam teatab, et veebruarikuu jooksul on järele vaadatud ja väljaveoks kõlbuliseks tunnistatud 8.386 tunni võid (427,0 m. tonni).

Võid veeti:

Saksamaale 6.800 tunni — 346,3 m. tonni ja
Inglismaale 1.586 tunni — 80,7 m. tonni

Läinud aasta veebruaris veeti välja 7.170 tunni võid, sellega tänavu 1.216 tunni võrra rohkem.

Ettevõtete tegevusest.

Nahavabrik „E. M. Usvansky ja pojad“ „Kaubandus-tööstuskoda Teatajas“ nr. 4 15. veebr. s. a. oli pealkirja all „Uusi tööstusettevõtteid“ muuseas toodud mõnesuguseid andmeid ka nahavabrik „E. M. Usvansky ja pojad“ kohta, millest kahjuks võib välja lugeda, nagu oleks siin tegemist uuesti asutatud tööstusega. Toome selgituseks siinkohal järgmist: Nahavabrik „E. M. Usvansky ja pojad“ on asutatud juba 1918. a. Väikeselt peale hakates on vabrik aeglaselt, kuid järjekindlalt edasi arenenud, kuni firma 1925. aasta novembrikuus muudeti aktsiaseltsiks viiemiljonimargalise põhikapitaliga. Läinud aasta detsembrikuus suurendati firma põhikapitali veel viie miljoni marga võrra. Kuna esialgsed vabrikuruumid olid jäänud liig kitsaks, asuti ühtlasi uue kolmekordse kivist vabrikuhoone püstitamisele, mille ehitus möödunud aasta sügiseks lõpule viidi.

Vabriku tegevuse suurenemise tõttu ei suutnud seni tarvitusel olnud aurukatel enam kau-

geltki anda tarvilist jõudu, seepärast oldi sunnitud tarvitusele võtma ka elektrimootoreid. Praegu on vabrikus peale aurukatla tarvitusel veel seitse elektrimootorit mitmesuguses suuruses, mille kogujõud 50 h. j. Ka tööliste arv on järjekindlalt tõusnud. Praegu töötab nimetatud vabrikus 37 mees- ja 16 naistöölisi. Peale selle veel meistrid ja ametnikud.

Peale nahatööstuse tegutseb firma „E. M. Usvansky ja pojad“ tunduvalt veel toor- ja karusnahkade väljaveo alal.

Esimene Eesti piimakaalude ja piimariistade tinutustööstus.

Seni puudus Eestis piimariistade tinutustööstus ja piimariistu oldi sunnitud kordaseadmise otstarbel saatma välismaale, mis meie piimamajandusele oli väga kulukas ja eriti veel tülakas toiming.

Nüüd on E. Kivistik Tartus Karlova t. 18-a asutanud spetsiaaltööstuse piimakaalude ja piimariistade valmistamiseks, parandamiseks ja tinutamiseks. Samuti toimetab tööstus ka piima masinate ülesseadmisi ja uute osade valmistustööd.

Kuna suur hulk meie piimamajanduses tarvitusel olevaid riistu vajab hädatarvilist parandust ja tinutamist, siis tuleb sellekohase tööstuse asutamist kodumaal kõigiti tervitada, sest seega jäävad ära kulud ja ajaviide riistade kordaseadmiseks nende välismaale transporteerimisel.

Pühapäevane kauplemine uue kaubaga vanakraamiturul kinnistes poodides.

Meie suuremates ajalehtedes on neil päevil ilmunud lühikesed teated selle kohta, nagu oleks Kaubandus-tööstuskoda, Tallinna Eesti kaupmeeste selts ja Tallinna kaupmeeste selts pööranud Tallinna linnavalitsuse poole märgukirjadega, milles vanakraamiturul uue kaubaga kauplemise keeldu maksma panna palutakse.

Kaubandus-tööstuskoda oma märgukirjas Tallinna linnavalitsusele 14. veebruarist 1928. a., samuti ka ülalnimetatud kaupmeeste seltsid nende poolt saadetud märgukirjades siseministeeriumile ja Tallinna linnavalitsusele juhtisid vaid vastavate ametasutuste tähelepanu sellele, et pühapäevane uue kaubaga kauplemine Tallinna vanakraamiturule ehitatud kinnistes poodides meil seni maksvate seaduste ja määrustega vastolus, mispärast ka pühapäevast

kaubitsemist neis kinnistes poodides uue kaubaga paluti ära keelata.

B. Rubanovitschi ärijuubel.

3. märtsil s. a. pühitses hra B. Rubanovitschi konfektsioon- ja galanteriikauba äri, Harju tänaval 22/24, oma 25-aastase tegevuse juubelit.

3. märtsil 1903. a. asutas äri praegune omanik B. Rubanovitsch samas majas väikese kaupluse, mis aga aastate jooksul äriomaniku energilisel ning asjatundlikul juhtimisel on arenenud konfektsioonäride hulgas tähtsale ja silmapaistvale kohale. Et nimetatud äri rasketest sõjaniing revolutsiooniaegadest läbi võidelda on suutnud, tuleb panna ta omaniku B. Rubanovitschi kaupmeheliku soliidsuse ja isikliku agaruse arvele.

Soovime ka omalt poolt äriomanikule ja ta ettevõttele edaspidiseks tegutsemiseks õnne ja edu! —

Soome :

Soome uus välislaen. 11. 2. kirjutati Helsingis alla uue Soome välislaenu lepingule. Laen võetakse pankade rühmalt, kuhu kuuluvad The National City Bank of New-York, Lee Higginson & Co ja Soome Pank. Laenu summa on 15 milj. dollarit, 30 aasta peale, 5½%, kurss 92½. See uus riiklik välislaen läheb n. n. 1921. a. Skandinaavia laenu kustutamiseks, mida valitsus otsustas üles ütelda ja 15. juuliks s. a. ära tasuda. Nimetatud Skandinaavia laenu oli 33 milj. Rkr. 4.595.000 Daani kr. ja 43.750.000 Nkr., 6,5%-line, ülesütlemise põhjuseks oli see, et Ameerikast võis laenu saada soodsamail tingimusil.

Soome kalaturg. Enne sõda oli Soome kalaeksport aastas 9,3 milj. kg. ja import 14 milj. kg. Vene turu äralangemisega muutus ka seisukord Soome kalakaubanduses. 1921—26 oli kalaeksport keskmiselt aastas 1,4 milj. kg., samal ajal import 7 milj. kg. 1927. a. toodi sisse kalakaupa 6,9 milj. kg., välja viidi 1,7 milj. kg. Väljaveoartiklina esines peaaasjalikult n. n. soomuskala (suuremalt osalt havid), mida 1 milj. kg. välja veeti (Rootsi), siis lõhekala 0,1 milj. kg., soolatud silgud, neid eksporteeriti l. a. 0,5 milj. kg. peaaasjalikult Eestisse ja Ameerikas asuvatele soomlastele. Sisse veeti l. a. 1) soolatud heeringaid 6,2 milj. kg., 2) Norra turska (kui vatatud) 0,45 milj. kg.

Kanamunade ja sealiha väljaveo soodustus. 2. 2. esitas valitsus edus-

kunnale seaduseelnõu, mille põhjal kanamunade ja sealiha eksportöörid saavad tollivalitsuselt tunnistuse, kus märgitakse ära, kui palju nad nimetatud kaupa välja on viinud ja kui suur oleks toll sama kvantumi selle kauba sissetoomise puhul Soome. Sarnase tunnistuse omanikul on õigus 6 kuu jooksul tunnistuse väljaandmise päevast arvates välismaa kaupa, mune, värsket, soolatud ja suitsetatud sealiha, pekki ja sulatatud rasva ning rukki- ja odravilja, tollivabalt nii palju sisse tuua, et sissetoodud kauba tolli summa oleks sama suur kui eelpoolnimetatud väljaveotunnistustes tähendatud.

Saksa tselluloositehas Soome. Saksa Zellstoffabrik Waldhof A. G. kavatses Laadoga rannale Käkisalmi (Keksholm) ehitada suure sulfiiitselluloositehase, mille aastane tootmisvõime oleks 60.000 tonni. Nimetatud o.-ü. on seks otstarbeks ostnud juba 100 ha maad. Soome ajakirjanduses on praegu käimas suur kihutustöö nimetatud tehase asutamise vastu. Statistiliste arvude najal näidatakse, et juba praeguse kuusepuu tarvituse juures laastatakse metsa, kui aga nii suur uus vabrik juure ehitatakse, tuleb Soome tselluloositehastel varsti toorainest puudus. Sakslased kinnitavad, et nad toovad uue tehase jaoks tooraine Venemaalt, kuid soomlased ei taha uskuda, et Venemaa niipalju paberipuid aastas müüb (uue tehase aastane tarvitus oleks 500.000 kant-meetrit poolpuhtaks kooritud puid).

Läti :

Välisraha kapitalide pealt Lätis maksu ei võeta.

Riia ärimeeste ja kaupmeeste organisatsioonid pöördusid peaministri poole palvega, et välisraha kapitalide pealt Lätis maksud ära jäetaks. 13. veebruaril oli see küsimus majandusnõukogus harutusel, kus otsustati, et välisraha kapitalide pealt maksude võtmine ei ole soovitatav, sest sellega tõrjutaks kapitalid Lätist eemale. Otsustati ajutiselt jääda senise korra juure ja välisraha kapitalid maksudest vabastada.

Krediit muutub odavamaks.

Läti panga nõukogu otsustas maksa 3—5 protsenti ainult riigi Maapanga ja Hüpooteegipanga hoiusummade pealt ja nende riigiasutuste hoiusummade ja jooksvate arvete pealt, millel on majanduslik iseloom. Linnade krediitasutustele antud laenude pealt otsustati võtta 6 protsenti senise 7 asemel, kuid need asutused tohivad võtta ainult 11 protsenti, vastasel korral peavad nad endiselt maksuma 7 protsenti. Mõnele era-

isikutele ja ettevõtetele otsustati protsente alandada poole prots. võrra, s. o. senise 8 prots. asemel 7½% ja 8,5% asemel 8%. Alandatud protsendid astuvad jõusse 1. aprillist.

Läti loomade eksport.

Läti on möödunud aastal eksporteerinud 450 hobust, 1482 karilooma, 488 lammast ja 26 siga. Eestisse on sellest arvust eksporteeritud 28 hobust, 346 karilooma, 477 lammast ja 26 siga, Daanimaale — 415 hobust, Tšehhoslovakkiasse — 1127 karilooma ja Poolasse 7 hobust ja 9 karilooma.

Rootsi :

„Rootsi pime Edison“ ja tema automaattulilaev.

Hiljuti võidi Stokholmi sadamas tähelepanna, kuidas üks tulilaev ilma ühegi meeskonnata eeskujulikult funktsioneeris. See väike tulilaev oli ehitatud Columbia vabariigi tellimise peale ja transporteeriti ühe kaubalaeva pardal Katagenasse Lõuna-Ameerikas. Laev on tugevasti ehitatud, 14 mtr. pikk ja 3,2 mtr. lai ja moodustab endast tegelikult ujuva tulipoi, mis aga nii on konstrueeritud, et ta suurte lainete käes on talle ümber õõtsub ja siis jälle asub oma normaalseisukorda. Laev on jaotatud vaheseintega mitmesse ossa, nii et see isegi väliskesta vigastumise korral põhja ei vaju.

Tulilaev on varustatud ka kellasignaaliga, mis annab neli kindlate vaheaegadega lööki. Tähelepanu äratavam on aga „Aga“ automaatblinktuli, mis pimeduse saabudes ise sütib ja hommikul valguse tekkides ise jälle kustub. See valgustamis-seade võib ühtjargi kaks aastat funktsioneerida, ilma et avitavat inimkätt selleks vaja oleks. See leidus kuulub dr. Gustaf Dalenile, keda nimetatakse „Rootsi pimedaks Edisoniks“, kuna ta oma eksperimentide tegemisel plahvatuse tagajärjel nägemise kaotas. See leidus põhjendab Daleni „Päikeseventiili“ printsibiil ja seade on nii valgustundelik, et tuli sütib ja kustub selle järgi, kas õhk on valgustatud või pime. Daleni leidust hakatakse kasutama pea kõigis maades automaattenäitajais, nagu lennuliinidel, kaanalites jne.

Daani :

„Luksustollid.“

1924. ja 1925. aastal pandi Daanis maksuma kõrgendatud tollid n. n. luksusainete pealt. Kuna nende tollide tähtaeg lõpeb juba 31. märtsil s. a., tahetakse neid kuulutada permanentseteks, selle

juures tehes mõnesuguseid muudatusi praeguses tariifis.

Luksuskaupade mõiste alla käivad järgmised: kunstlilled — juustest, siidist või manufaktuurkaupadest, suhkurdatud puuvili, puu- ja aiaviljakonservid, jalanõud siidiga, siidkübarad ja -viljavarjud, karusnahakaubad, mütsid karusnaha ja siidiga j. m.

Tollitariifis näeb riigipäevale esitatud kava ette järgmisi muudatusi: siidniidi ja -lõnga tollitamise juures tahetakse anda kauba käsitajatele õigus oma äranägemise järele tasuda praegu maksva kaalutolli asemel väärtustolli, missugusel korral võetakse 22 prots. kauba väärtusest. Sigarettide tolli tahetakse alandada 30 prots. kaubaväärtuse pealt kuni 24 prots., mille juures aga pakkimisvahendite väärtust tollitamisele kuuluvast summast enam maha ei arvata, nagu seda seni tehakse. Amatöörfilmide pealt tõstetakse sisseveotoll 2 kr. peale pr. kg., praegu maksva 70 ööri asemel.

Prantsusmaa :

Prantsuse Pank tegi hiljuti mõned suuremad kullaostud välismaal, muu seas 50 miljonit dollarit New-Yorgis. Sest ajast saadik, mil pank valutas turgu kontrollib, on ta välismaalt kulda ostnud umbes 6 miljardi paberfrangi eest, mis võrdub 1.200 miljonile kuldfrangile. Tema kulla ja hõbeda reserv ületab praegu 5 miljardit kuldfranki.

Panga diskontoprotsent, mis aprillis 1927 alandati 5 peale, püsis muutumatuna kuni detsembrikuuni, mil ta uuesti viidi alla — 4 peale. See on diskontoprotsendi kõige alam tasapind sõjast saadik. Laenuprotsent on endiselt 6.

Hollandi :

Kaubitsemine Eesti ja Hollandi vahel.

Kõige metsavaesem maa maailmas ja tööstuse tooresainete poolest võrdlemisel kehv, on Holland, kaubitsemises elav ja seisab oma kaubanduse ja laevanduse läbi iseäranis maailma majanduseluga ühenduses. See Hollandi seisukord on ka Eesti ja Hollandi vahelise kaubitsemise peale oma märgi surunud. Holland ostab meilt peaaegjalikult puusaadusi, ise aga saadab meile väga mitmesuguseid kaupu, nagu alamal lähemalt näidatud. Eesti väljavedu Hollandisse on viimastel aastatel järjekindlalt suurenenud ja oli 1926. a. juba suurem kui sissevedu Hollandist. Missuguses ulatuses viimastel aastatel Eesti ja

Hollandi vahel kaubitseti, näitab järgmine tabel:

	Sissevedu Hollandist.		Väljavedu Hollandis-e	
	Milj. m.	% üldsisseveost	Milj. m.	% üldväljaveost
1924. a.	223,3	2,7	60,2	0,8
1925. a.	346,0	3,6	196,9	2,0
1926. a.	192,2	2,9	290,9	3,0

Üksikute kaupade seas, mis Eestist nende aastate jooksul Hollandisse saadetud, seisavad kuuse- ja männilauad ja plangud lähtsamal kohal. Seda kaupa oleme saanud Hollandisse 1924. a. — 50,1 milj., 1925. a. 175,9 milj. ja 1926. a. 213,1 milj. marga väärtuses. Peale laudade ja pakkude oleme veel puusaadustest prope, vineeri ja vineerist toolipõhjasid Hollandisse mõne miljoni marga väärtuses aastast saanud. Muudest Eesti kaupadest, mis Hollandisse läinud, on nimetamisväärt linad ja paber. 1926. a. läks sinna linu 8,8 milj. ja paberit 9,5 milj. marga väärtuses. Linu on Holland vähemal hulgal ka 1924. a. meilt saanud (2,3 milj. m.).

Arvata võib, et Holland neid kaupu meilt ka tulevikus saab.

Eesti sissevedu Hollandist on üksikute kaupade juures raske iseloomustada, seda enam, et stat. andmed ei võimalda selgitada, missugused kaubad Hollandi oma saadused ja missugused võõrad olid. Meie oleme näit. Hollandist saanud teravilja, kivisüsi, kunstväetist, villu jne., mida Holland ise sisse veab. Kaupadest, mida Hollandi oma saadusteks võib pidada, oleme saanud järjekindlalt kohvi, kakaod, -uhkrut, tubakat, kakaovõid j. m. Ei ole kahtlust, et niisugused Hollandi kaubad ka edaspidi Eestisse tulevad, ja kuna meil Hollandile oma kaupu vastu anda on, mida Holland vajab, siis võib kaubanduslik läbikäimine Eesti ja Hollandi vahel tulevikus edukalt areneda.

Saksamaa :

Vene-Saksa majanduslääbirääkimised.

Praegu töötavad kolm komisjoni: kaubavahetuskomisjon, statistiline ja juriidiline. Vene ringkondadest kuulub, et kontingentide nõudmisega sakslased üldse esinenud ei ole ja et kaubeldakse praegu krediitide üle ja on enam-vähem kindel, et lepatakse kokku suurema krediidi pea-

le, mis Saksamaa Venele annab, mis aga kava-kindlalt ära tarvitatakse ostude peale, mis väljaspool normaalkaubandust.

Krediit on mõeldud 400—600 milj. Rmk., mis jaguneb kolme liiki:

1) väiksemate masinate, tööriistade jne. jaoks 1—2-aastane krediit;

2) masinad väiksemate installatsioonide jaoks — 3—4-aastane krediit;

3) suuremate installatsioonide jaoks — 5-aastane krediit.

Äriettevõtete koosolekuid.

17. märtsil:

O.-ü. „Eugen, Bewer ja Ko“ korriline peakoosolek kell 19, Tallinnas, Lai t. 20.

A.-S. „F. O. Treublut“ korriline peakoosolek kell 17, Tallinnas, Pikk t. 18.

Pärnu Laeva Aktsiaseltsi korriline peakoosolek kell 13, Pärnus, Pühavaimu 8.

18. märtsil:

A. S. „Valga õlletehas“ korriline peakoosolek kell 11, Valgas, Härrade t. 11/13.

20. märtsil:

Türi paberi- ja puupapivabriku a.-s. korriline peakoosolek kell 16, pangamaja G. Scheel ja Ko. ruumes.

24. märtsil:

Pärnu Pank, a.-s., korriline peakoosolek kell 16, Rüütli t. 42, panga ruumes.

Tartu Tööstuse Panga korriline aktsionääride peakoosolek kell 18, Tartus, Jaani t. 24.

25. märtsil:

Tallinna Vastastikku Vastutavate Ametnikkude Ühingu korriline peakoosolek kell 11, Pikk t. 42, „Ühisklubi“ saalis.

A.-S. „Jaan Maim“ aktsionääride korriline peakoosolek kell 10 Tartus, Vabriku t. 1, k. 3.

29. märtsil:

Eesti klaasitööstuse o.-ü. „Eko“, korriline peakoosolek kell 17, Viru t. 18.

1. aprillil:

Kaubanduse-töötuse o.-ü. „E. A. L.“ aasta-peakoosolek kell 18, S. Tartu mnt. nr. 80.

Aegnasaare Komandantuur annab kinnisel kirjalikul vähempakkumisel välja oma

SÖDURITE POE

varustamise toidualnetega ja koloniaalkaupadega. Asjast huvitatud kaubamajadele saadetakse järelepehkimise peale üksikasjalik ainete nimestik ja tingimused kirjalikult kätte. Kinnipitseeritud pakkumised saata 15. aprilliks s. a. järgmisel aadressil: „Tallinn, postk. 1045, Aegnasaare komandant.“

Uued seadused ja määrused.

Viimastes „Riigi Teataja“ numbrites on järgmised uued seadused ja määrused avaldatud, mis Eesti majanduselu korraldamisesse puutuvad:

„R. T.“ nr. 8, 31. jaanuarist k. a. — Määrus krediidi tarvitamise kohta korraliste laevaliinide toetuseks.

„R. T.“ nr. 9, 3. veebruarist k. a. — Määrus laevasõidu laenufondi asutamise, hoidmise, laenu nõutamise ja kasutamise § 11 muutmise kohta.

Seemnemüügi korralduse määrus (seemnete sisseveo keeld, kui

neis leidub määruses nimetatud kahjureid).

„R. T.“ nr. 12, 10. veebruarist k. a. — Määrus kantseleimaksu võtmise kohta tolliasutustes.

„R. T.“ nr. 16, 23. veebruarist 1928. a. — Riigi tööstusettevõtete, ärikohatade ja viljapuuaedade omanduseks andmise seadus.

„R. T.“ nr. 17, 28. veebruarist 1928. a. — Täiendav määrus Tallinna kaubasadama sundmääruste juure Lääne muulil asuvate elektrikraanade tarvitamise kohta.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsuseid mõnede kaupade tollimise kohta.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnistada:

I. A. Sisseveotariifis.

Ripneva elektrilambi metallist armatuur, siidi lisandusega, mille kuppel valmistatud metallist, pärlnutrist ja värvilisest klaasist, t. t. § 149 p. 4-a alla kuuluvaks kui metallist teosed, kallihinnalise materjali lisandusega. (Tollikom. otsus nr. 1541 — 11. veebr. 1928. a.).

Paberile kleebitud hõre, värviga kaetud puuvillane kangas, tarvitav raamatute köitmiseks, t. t. § 194 p. 1 alla kuuluvaks, samal alusel nagu vahariie, seletades, et niisugust kangast ka ilma allpaberita tuleb tollida vahariidena juhusel, kui kangal tema hõredus ja värvikiht on kindlaks tehtud. (Siinjuures — proov). (Tollikom. otsus nr. 1538 — 11. veebr. 1928. a.).

Poolvillasest kangast teos, mille lõim puuvillast, kude jämedast villasest lõngast, palistatud äärtega, — mis oma paksuse ja raskuse järele otsustades vaibaks tarvitatakse, t. t. § 203 alla kuuluvaks 10% palistuse eest üldise märkuse p. 7 põhjal t. t. §§ 183—209 juures. (Tollikom. otsus nr. 1544 — 11. veebr. 1928. a.).

„Vahnerit'ist“, musta värvi klantsiva pinnaga, umbes $\frac{1}{2}$ sm paksused plaadid, t. t. § 60 alla kuuluvaks, kui plaadid kunstlikust materjalist. (Tollikom. otsus nr. 1519, 1520 — 4. veebr. 1928. a.).

Alumiiniumist valmistatud bronkseerimise pulber „Schlenk's Lackbronzen“ t. t. § 166 alla kuuluvaks selle §-i täpse mõiste järele. (Tollikom. otsus nr. 1524 — 4. veebr. 1928. a.).

Lahutatult sissetoodud elektritriikraua osad t. t. § 169 p. 1 alla kuuluvaks selle §-i p. p. 1 ja 2 kohta käiva märkuse kohaselt. (Tollikom. otsus nr. 1521 — 4. veebr. 1928. a.).

Elektritrammi vagunialused (vagunialuse raam ühes kaitseraami, vedrude ja ratastega) t. t. § 174 p. 1-a ja 3 alla kuuluvaks, selle §-i märkuse 1 kohaselt. (Tollikom. otsus nr. 1522 — 4. veebr. 1928. a.).

Ühest küljest kollast värvi kriidiga kaetud läikiv paber t. t. § 177 p. 2-b alla kuuluvaks kui kriidipaber. (Tollikom. otsus nr. 1525 — 4. veebr. 1928. a.).

Korvides pudelid äädikahappe alt, äädikahappega sissetoodud korvid ja pudelid eraldi äratollitavaks, kui iseseisva väärtusega tollisead. § 200 p. c alusel. (Tollikom. otsus nr. 1513 — 4. veebr. 1928. a.).

Nahaparkimise juures tarvitavad keemiaained „Kepeco-Fix“ ja „Kepeco-Dublefix“ t. t. § 112 p. 9 alla kuuluvaks, kui mitte nahaparkimise aine sõna täpses mõttes (vaata ringk. nr. 82 — 1928. a. Tartu ülikooli kirja p. 4). (Tollikom. otsus nr. 1523 — 4. veebr. 1928. a.).

2.

II. A. Väljaveotariifis.

Vanad punasest vasest traattükid, kus hulgas ka vanu terastraattükke leidub, t. t. § 7 p. 3-d alla kuuluvaks samal alusel, nagu vasepuru, arvesse võttes kauba iseloomu. (Tollikom. otsus nr. 1526 — 4. veebr. 1928. a.).

3.

Avaldatakse teadmiseks tollikomitee seletus, et juhul, kus puudulik spetsifikatsioon pole eraldi esitatud, vaid ülesandekirja puudulikke andmeid palutud spetsifikatsiooniks lugeda, tuleb tollisead. § 190 kohaselt terve ülesandekiri tagasi anda, välja arvatud korradel, kui kaubakäsitaja pealkirjaga teatab, et ta soovib kaupa ilma spetsifikatsioonita revideerida. (Tollikom. otsus nr. 1528 — 4. veebr. 1928. a.).

Turgude ülevaade.

Teravili, jahu, kartulid. Nisujahu tagavarad Bestis on praegu küllaldased, mis on põhjustanud nõrka hindade langemist. Rukist turul ei ole, ei kodumaa ega Vene oma. Ka sissevedu Ameerikast on ära jäänud. Veebruaris impoorteeriti suuremad partiid Ida-Preisimaa rukist, mis siin noteeriti 3,30—3,35 kr. puud.

Eriti elav oli kaerte sissevedu. Napi lõikuse tagajärjed avalduvad tunduvalt. Saksa ja Poola toidukaerad noteeriti 3,10—3,20 kr. pd. Veebruaris veeti sisse ka suurel arvul Saksa külvikaeru, mis börsil noteeriti hinnaga 3,55—3,60 puud.

Kartulite väljavedu on endiselt elav, olgugi et hinnad on pisut langenud. Eksportkartulid, mis peamiselt läksid Norra turule, noteeriti hinnaga 1,10—1,15 kr. pd.

Karjasaadused. Võiturg on pisut paranenud, makseti 46—48 kr. pd. Väljavedu on vas-

tavalt aastaajale vähenenud. Lihast makseti järgmisi hindu: sealiha 1. sort 12,80—13 kr., loomaliha 1. s. 8—11,20 kr. pd.

Jõutoitude hinnad seisavad kõrgel. Hiljuti toodi sisse mais; hind 3,05 pd. Jõutoitudeks kasutatakse ka suhkrupeedikooke, hind 1,70 kr. pd.; nisukliid noteeriti 2,40—2,50 kr. pd.

Lina. Kogu produktsioon on müüdud ja enamalt jaolt ka juba välja veetud. Hinnad on pisut langenud, mis näib olevat möödamineva iseloomuga nähtus. Livonia basis R. noteeriti 26,50—27 kr. pd.

Prahiturg. Lina: Tallinnast Stettiini sh. 22/8, Genti 22/6, Dundee 32/6. Puumaterjal: D/B/B Tallinnast Antverpeni sh. 38/—, Hulli 45/—, Manchesteri 55/—. Segakaup: Tallinnast Stettiini sh. 12—25/—. Või: Tallinnast Stettiini tünnist sh. 1/6. Kartulid: Tallinnast Stokholmi kr. 10—12,

Toiduainete turg.

London.	
10. III. 28. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.	
Northern Manitoba . . . . . £	— —57/9
Hard Winter . . . . . "	— —49/6
Rosario Santa . . . . . "	— —49/—
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.	
Manitoba . . . . . "	— —38/
Austraalia . . . . . "	— —35/9
Kansas . . . . . "	— —37/9
Odrad, Kanada Nr. 3, kaal — 370 Ingl. naela . . . . . "	— — 39/8
California, kaal — 424 Ingl. naela . . . . . "	— — 54/—

Kaerad, kaal—320 Ingl. naela	
La Plata . . . . . £	— — 29/6
Canada № 2 . . . . . "	— — —
3. III. 28. Lina, cif.	
Riga Z. K. . . . . "	107.0 — —
Pärnu H. D. . . . . "	101.0 — —
Slanetz U/A Medium . . . . . "	118.0 — —
Bacon, kaal — 112 Ingl. naela sh.	
Hiri . . . . . "	90.0 — 102.0
Daani . . . . . "	78.0 — 85.0
Kanada . . . . . "	76.0 — 83.0
Munad, kaal — 120 Ingl. naela	
Inglise . . . . . "	14.6 — 15.0

Või, kaal 112 Ingl. n.	
Hollandi	£ 192.0 — 196.0
Daani	" 198.0 — 200.0
Uus-Meremaa	" 148.0 — 176.0
Austraalia	" 142.0 — 164.0
Argentiina	" 146.0 — 156.0
8. III. 28. Eesti või	" — — —

Odrad, suve	
Sisemaa, tonni eest	sh. 240 — 276
10. III 28 Suhkur	
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr.	
eest loco	£ 14/8 1/4
Saksa „Eksport“, 50 kgr.	
eest termini	" 14/9

Hamburg.

10. III. 28. Nisu	
Sisemaa, tonni eest	Rmk. 252 — 254
Manitoba, cif 100 kgr. eest term. fl.	16.85
Hard Winter, cif 100 kgr. eest termini	fl. 14.20
Ameerika jahu, cif. 100 kgr. eest termini	\$ 6 1/2 — 8

Rukis	
Sisemaa, tonni eest	Rmk. 264 — 266
Western II, cif 100 kgr. eest	fl. 13.40

Kaerad	
Sisemaa, tonni eest	Rmk. 246 — 260

Riis	
Burmah II, 50 kgr. eest	" 14/9
Rasv	
Purelard American, 100 kgr. eest	\$ 30 1/4
Steamlard 100 kgr. eest	" 29 1/4
8. III. 28. Või Berliini en gros hinnad, tsentneri eest	Rmk.
Sisemaa I sort	" 190
" II "	" 177
Välismaa I sort	" 217 — 220
" II "	" 188 — 190
" III "	" 175 — 180
Eesti või	" 194 — 197
Läti punane	" 194 — 198

Välisbörsid :

	L O N D O N										
	27. II	29. II	1. III	2. III	3. III	5. III	6. III	7. III	8. III	9. III	10. III
Frank	124.02	124.02	124.02	124.02	124.02	124.02	124.03	124.04	124.06	124.02	124.02
Dollar	4.88	4.88	4.8754	4.8750	4.8752	4.8753	4.8760	4.8751	4.8750	5.8760	4.8761
Rootsi kroon	18.17 1/4	18.1.5/8	18.17 1/8	18.167/8	18.163/4	18.17 1/2	18.175/8	18.177/8	18.177/8	18.185/8	18.181/2
Daani kroon	18.207/8	18.20 3/4	18.21	18.20	18.21	18.21	18.21	18.21 3/8	18.21 1/2	18.21 1/2	18.21 1/2
Norra kroon	18.31 3/4	18.31 3/4	18.31 1/2	18.31 1/4	18.31	18.31 1/2	18.315/8	18.31 3/4	18.31 3/4	18.32	18.31 3/4
Saksa mark	20.43 1/4	20.42 3/4	20.427/8	20.42	20.42	20.41 1/4	20.40 1/2	20.41 1/2	20.40 1/2	20.41	20.41 1/2
Soome mark	193.65	193.75	193.65	193.65	193.62	193.36	193.67	193.72	193.70	193.70	193.70
Floriin	12.1237	12.1250	12.1256	12.1262	12.1259	12.1256	12.1245	12.1250	12.1262	12.1246	12.1252
Liir	92.13	92.18	92.22	92.34	92.34	92.42	92.44	92.28	92.28	92.33	92.34
Helveetsia fr.	25.33 3/4	25.34 1/4	25.34	25.34	25.34 1/8	25.34 1/4	25.34	25.337/8	25.34	25.34	25.34
Tshehhosl.kr	164.62	164.57	164.68	164.62	164.62	164.60	164.59	164.68	164.62	164.64	164.62
Belgia frank	35.00	35.00	35.01 1/2	35.00 1/8	34.995/8	35.00 1/2	35.00	34.99 1/2	34.99 3/4	34.99 1/2	34.99 1/2
Shillingid	34.62	34.64	34.62	34.62	34.62	34.63	34.63	34.64	34.65	34.64	34.65
Poola slot											
Pengo	27.90	27.91	27.91	27.89	27.89	27.89	27.89	27.89	27.89	27.89	27.90
Latt	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.25	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20
Litt	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—
Tsherv.	944—	944.—	944.—	944.—	944.—	944.—	944.—	944.—	944.—	944.—	944.—
Eesti kroon	18.22	18.22	18.22	18.22	18.22		18.17	18.17	18.19	18.20	18.22
Höbe p/unts	2/23/16	2/23/16	2/2/8		2/23/16	2/23/16	2/23/16	2/21/4	2/23/16	2/23/16	2/23/16
Plaat. p/unts					300/300/71						300/307.6
Kuld											

	B E R L I N										
	27. II	29. II	1. III	2. III	3. III	5. III	6. III	7. III	8. III	9. III	10. III
Naelsterling	20.43	20.43	20.444	20.416	20.42	20.415	20.407	20.415	20.405	22.416	20.417
Frank	16.475	16.475	16.475	16.47	16.47	16.465	16.46	16.46	16.455	16.46	16.46
Dollar	4.178	4.187	4.187	4.186	4.1865	4.1845	4.183	4.184	4.1825	4.1845	4.1840
Rootsi kroon	112.37	112.38	112.40	112.37	112.38	112.38	112.25	112.28	112.21	112.24	112.23
Daani kroon	112.23	112.20	112.20	112.15	112.15	112.12	112.09	112.10	112.08	112.09	112.10
Norra kroon	111.51	111.53	111.52	111.50	111.50	111.44	111.40	111.45	111.41	110.43	111.43
Soome mark	10.545	10.543	10.543	10.545	10.545	10.537	10.533	10.535	10.53	10.532	10.37
Floriin	168.50	168.48	168.46	168.40	168.38	168.35	168.32	168.34	168.30	168.33	168.38
Liir	22.18	22.17	22.165	22.12	22.115	22.095	22.08	22.12	22.105	22.12	22.12
Helveetsia fr.	80.64	80.62	80.61	80.58 1/2	80.59	80.556	80.52	80.535	80.535	80.535	80.54
Tshehhosl.kr	12.409	12.41	12.407		12.404	12.402	12.392	12.397	12.393	12.393	12.395
Belgia frank.	58.34	58.37	58.34	58.635	58.345	58.32	58.30	58.335	58.30	58.32	58.32

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritava kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, kõrgem s.,			Õlikoogid, linaseemne	pd.	3.85
Ameerika ja Inglise	pd.	7.70—7.90	" päevalille	"	3.80
" sõre, kõrgem sort	"		" soja, jahu	"	3.45
Ameerika ja Inglise	"	7.75—8.00	Jahu, päevalille	"	3.40
"J. Puhk ja Pojad" rukkijahu	"	3.60—3.70	Segajõutoit I s.	"	3.35
" " " 12. märtsil "	"	3.70—3.80	" II s.	"	2.85
" " " püül "	"	4.80—5.00	Mais	"	3.05
" " " 12 märtsil "	"	4.90—5.10	Suhkrupeedi koogid	"	1.70
Jahu: nisu, pehme — sõre	"	6.40—8.40	Nisukliid	"	2.40—2.50
"J. Puhk ja Pojad" suurveski			Puuvillane riie, Bjas	arss.	0.42—0.52
saadused. Hinnad arvatud 50			" " Mitkal	"	0.32—0.38
klg. eest ühes valge puuvil-			Lina, Liivi R	pd.	27.00—27.50
lase kotiga.			" Petseri	"	29.00—29.50
Püülijahu:			" Võru	"	28.50—29.—
Rukkipüül patent (à 50 kg.)	puud	5.80	" Tartu	"	26.50—27.00
harilik	"	5.10	Linaseemned, õli 90% basis	"	—
"Eesti Parem" saiajahu à 50 kg.	"	8.05	Kivistüsi, auru, Yorkshire, 2k.pest.	"	0.42—0.43
"Kalev" " " " " "	"	7.75	" " Newcastle	"	0.41—0.43
"Taafa" " " " " "	"	7.45	" sepa	"	0.43—0.44
"Kungla" " " " " "	"	6.85	Koks, valu	"	—
"Sampo" " " " " "	"	6.45	" gaasi	"	0.65
Manna	"	8.65	Põlevkivi, I sort A	"	0.10
Granular	"	7.85	" I " B	"	0.09
" poolsõre	"	8.25	" II "	"	0.75
" sõre	"	8.35	" III "	"	0.05
A/S. Rotermanni teh.:			" Fenolaal	"	1.50—1.60
Jahu: nisu, pehme — sõre	"	6.40—8.40	" Gudroon	"	2.15—2.25
" rukki	"	3.65—0.00	Riigi turbatõustus: „Turba“	"	0.21
" " püül	"	4.80—4.90	Põlevkivipigi	"	1.90—2.20
Rukis Saksa	"	3.40—3.45	Raud, sordi	"	2.25—2.30
Kaerad, toidu, välismaa	"	3.10—3.15	" vits	"	3.00—3.80
" " külvi	"	3.35—3.50	" plekk	"	3.20—4.20
Odrad, toidu	"	3.45—3.50	" plekk, tsingitud	"	6.00—6.50
Riis, Burma II	"	6.20—6.25	Raudtalad	"	2.40—2.60
Kartulid, eksport	"	1.15—1.20	Teras, vedru	"	4.40—5.00
" piirituse	"	0.80—0.85	" tööriistade	"	12.00—14.00
Kartulitärklis „Superieur“	"	7.25	" talla	"	2.70—2.80
Piim, pudelites	ltr.	—	Belgia reejalase teras, sitkus 45	"	—
Või, eksport, I sort	pd.	50.00—52.00	Inglitina	"	105.00—110.00
Margariin, välismaa	"	20.80	Seatina	"	10.50—11.50
" kodumaa	"	18.20—20.80	Vaskplekk, punane	"	33.00—33.50
Kaseiin, Eesti	"	13.50—14.00	" valge	"	32.00—32.50
Juust „Schweitsi“, kodumaa	"	28.00—29.00	Tsinkplekk	"	18.00
Munad, eksport I s (kast 1440 tk.)	kast	—	Masinaõli, Vene ja Poola	"	4.50—4.60
" " II s. („ 1440 tk.)	"	—	" Ameerika	"	4.90—5.20
Kakao, Hollandi	pd.	26.00—34.00	" mootori	"	5.80—7.00
" Inglise	"	22.00—26.00	" Poola	"	5.70—7.10
" Ameerika	"	20.00—21.00	" auto	"	6.50—11.00
Kohv, Rio, Santos	"	46.00—48.00	" Poola	"	6.50—9.00
" Kesk-Ameerika sordid	"	55.00—73.00	Linaseemneõli	"	14.10—15.40
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	"	83.00—94.00	Värnits	"	14.50—16.00
" " Orange Pekoe, Java	"	78.00—88.00	Parafiinõli, Poola, ...	"	7.75—9.00
" " Moning, Hiina	"	44.00—48.00	Tsilindriõli, Vene	"	—
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	"	—	" Ameerika haril. aur. 280°	"	5.10—6.00
" " " Tshhehholi	"	6.80—6.85	" ülekuum. „ 320°	"	7.50—9.00
Suhkur, peenike, valge, Poola	"	6.65—6.70	Põlevkiviõli	"	1.70—1.80
Siirup, kartuli, 42%	"	7.25	Nafta, Vene	"	2.20—2.45
Glükoos	"	7.00	" Ameerika	"	2.00—2.25
Sool, lahtine, Saksa	"	0.52—0.54	" Poola	"	2.05—2.20
Heeringad, Yarmouth, Mat-			Petrooleum, Vene, sisternid ja		
ties	tünn	48.00—45.00	vaadid	"	3.10—3.25
Heeringad, Yarmouth Mat-	"		" Am., sistern. ja vaadid	"	3.10—3.25
fulls	"	47.00—49.00	Bensiin, Vene	"	4.70—4.90
Heeringad, Schoti, Matties	"	47.00—51.00	" Ameerika	"	5.00—5.15
" " Matfulls	"	50.00—54.00	" Poola	"	4.75—5.00
" Islandi Slo	"	24.00—25.00	Piiritus, eksport (excl. vaat) fob	ltr.	0.48
Liha, sea, I sort	pd.	15.20—16.00	Pesusooda, välismaa	pd.	—
Liha, looma, I sort	"	7.20—12.00	" kodumaa	"	1.65—1.70
			Seebikivi 72%	"	4.80—5.00

Värv, nigrosiin, veessulav, välism. pd.	96.00
" tsinkvalge, välism. "	14 00—14.50
" tinavalge, " "	13.50—14.00
" ooker, " "	3 60—4.70
Väetisained,	
salpeeter, Norra 100 kg. tünn	18.00
" Tshiili 75 kott	17.10
" superfosfaat 18—20% 100 kg. "	5.80
" thomasjahu 16—17% 100 kg. "	5.20
" kaalisool 30% 100 kg. "	7 85
" 40% " "	9.95
" kainiit 12% " "	4.50
Vähelhapuammoniaak 75 kg kott	17.—
Lubjalammastik 100 kg.	16 50
Vosvoriit, Eesti 6% "	—
Eesti rikast. vosvoriit 28—30% 100 kg.	5.00
Paber, rotatsiooni . . . . . pd	4.40
Tsement, Portland, Kunda	
pütt 10 pd. 10 nl. . . . . tünn	8.75
Tsement, Aseri . . . . . "	8 75
Kriit, toores . . . . . pd.	—
" pestud . . . . . "	1.20—1.25
Asfalt . . . . . "	1 20
Kivitõrv, välismaa . . . . . "	—
Lubi . . . . . "	0.43—0.50
Kips, tükikes . . . . . "	0.25
" jahvatatud . . . . . "	0.40
" krohvimise . . . . . "	0.60—0.70
Tulitikud, orig. kast (5000 toosi)	82.00—93 00
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast, I s.	pd. 68.00—70.00
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort . . . . . "	74.00—76.00
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort . . . . . "	68.00—70.00

Liverpool.

American Fully Middling Inglise naela (lbs) eest märts 5 Inglise pensi (d) loko 10.44, märts 9.94, mai 9.86, juuli 9.78. Märts 6 ingl. pensi (d) loko 10.45, märts 9.90, mai 9.82, juuli 9.75.

Prahid:

Lina	
Tallinn — Stettiin . . . . . tonn sh.	22/6
" — Gent . . . . . " "	22/6
" — Dundee . . . . . " "	32/6
" — Belfast . . . . . " "	50—52

Takud

Puumaterjalid

	Standard	
Tallinn — London	" sh.	—
" — E. C. C. P. (Inglise idarand)	" "	—
" — Antwerpen	" "	38/—
" — Hull	" "	45/—
" — Manchester	" "	55/—
" — Rotterdam	" "	—
" — Amsterdam	" "	—

Jäätaks

Segakaup

Tallinn — Stettiin . . . . . tonn sh.	12—25/—
" — London . . . . . "	—
" — Stokholm . . . . . "	—

Või

Tallinn — Stettiin . . . . . tünn sh.	1/6
---------------------------------------	-----

Kartulid

Tallinn — Stokholm . . . . . tonn Rkr.	10—12—
--	--------

Tallinna börsi kursisedel.

		27 II	2 III	5 III	7 III	9 III	12 III
New-York	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	3 72 1/4	3 72	3 72	3 72	3 72	3 72
	M.	3 73 1/4	3 73	3 73	3 73	3 73	3 73
London	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	18 15	18 14	18 14	18 14	18 14	18 15
	M.	18 20	18 19	18 19	18 19	18 19	18 20
Berliin	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	88.85	88.80	88.80	88.85	88 90	88 90
	M.	89.45	89.40	89 40	89.45	89 50	89 55
Helsingi	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	9.37	9.37	9.36	9.36	9.36	9.37
	M.	9.41	9.41	9.40	9.40	9 40	9.41
Stokholm	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	99.85	99.80	99.80	99.75	99.75	99 80
	M.	100.45	100.40	100.40	100.35	100.55	100.30
Kopenhaagen	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	99.70	99 60	99.60	99.60	99.55	99.65
	M.	100.30	100.20	100.20	100 20	100 15	100.25
Oslo	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	99.05	99 05	99.05	99.—	99 —	99.10
	M.	99.85	99.85	99.85	99.80	99 80	99.90
Pariis	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	14.65	14 65	14 65	14.65	14.65	14 65
	M.	14.90	14.90	14.90	14.90	14 90	14 90
Amsterdam	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	149.70	149 55	149.55	149 60	149.60	149 70
	M.	150 50	150.35	150.35	150.40	150.40	150.50
Riia	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	71.85	71.80	71 80	71.80	71.80	71.85
	M.	72.35	72 30	72 30	72.30	72.30	72.35
Zürich	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	71.60	71 55	71 55	71.55	71.60	71 65
	M.	72.20	72.15	72.15	72.15	72.20	72.25
Brüssel	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	51.80	51.80	51.80	51.85	51.85	51.85
	M.	52.30	52.30	52.30	52.35	52.35	52.35
Milano	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	19.70	19.65	19.65	19.65	19 65	19.60
	M.	20.10	20.05	20 05	20.05	20 05	20.—
Praha	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	11.05	11.05	11.—	11.—	11.—	11.—
	M.	11.25	11.25	11.20	11.20	11.20	11.20
Viin	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	52.40	52.40	52.40	52.40	52 35	52.40
	M.	53 —	53.—	53.—	53.—	53.95	53.—
Budapest	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	65 05	65.00	65.—	65.—	65.05	65.05
	M.	65.75	65.70	65.70	65.75	65 75	65.75
Varssavi	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	41.50	41 50	41.50	41.50	41.50	41 50
	M.	42.70	42.70	42.70	42.70	42 70	42.70
Kaunas	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	36.75	36.70	36.70	36 70	36.70	36.70
	M.	37.35	37.30	37.30	37.30	37.80	37.80
Moskva	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	192 25	192.—	192.—	192.—	192.—	192 —
	M.	193.75	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50
Danzig	T.	—	—	—	—	—	—
	O.	72.60	72.60	72.55	72.55	72.55	72.55
	M.	73.20	73.20	73.15	73 15	73.15	73.15

Kõige odavamalt ostate
**naiste- ja
meesterahva
üliriideid, riidet
ja pudukaupa**

B. Rubanovitsch'i

ärist Harju tän. nr. 22—24.

—
P. s.

**Riigi- ja omavalit-
susteenijatele jä-
— relmaksuga. —**

Tallinna Aktsia Panga

juhatusel on au häärasid aktsionäre
paluda kohtualsele

peakoosolekule

27. märtsil 1928. kell 6 p. l. panga
ruumides, Tallinnas, Vene tänn, nr. 8.

P ä e v a k o r d .

1. Aruanne.
2. Eelarve.
3. Valimised.
4. looksvad asjad.

Häärasid aktsionäre, kes peakoos-
olekust osa võtta soovivad, palutakse
oma aktsiad kuni 20. märtsini 1928 a.
ette panna järgmiste pankade kas-
sades:

**Tallinna Aktsia Pank,
Tallinnas,
Rigaer Internationale
Bank, A/G., Riias,
Dresdner Bank,
Berliinis,
Commerz- & Privat-
Bank, A/G., Berliinis,
Röchling & Co. Bank,
Baaselis.**

Kommerts Pank.

Äriseis 29. veebruaril 1928. a.

Aktiva.		Passiva.	
Kassa	32.250,04	Panga kapitalid.	
Väärtpaperid	67.408,65	a) aktsiakapital	400.000.—
Välisvaluuta	4.631,77	b) tagavarakapital	15.027,61
Diskonteeritud vekslid ja tähtajal. laenud	995.758,44	c) liikuva varand. kustutam. kapital	15.622,87
Kontokorrent laenud	2.228.177,63	Hoiusummad	2.684.957,86
Sisemaa korrespondendid		Võla arved	
„Loro“	33.802,61	a) sisemaa kreditaasutustes	103.423,68
„Nostro“	46.851,94	Vekslite rediskont	
Välismaa korresp. „Nostro“	101.877,01	a) maksukohaga sisemaal	106.449,51
Vallasvara	40.776,91	Sisemaa korrespondendid	
Jooksvad kulud, makstud 0/0/0 ja komisjon	14.387,72	„Loro“	182.565,62
Üleminevad summad	32.967,42	„Nostro“	54.169,27
Garantii laenude debitoorid	833.416,39	Välismaa korresp. „Nostro“	9.033,88
Muud aktivad	12.718.—	Maksukärsud ja aktsept. tratted	423.707,93
	4.445.022,58	Saadud 0/0/0, komisjon ja muud tulud	36.106,13
		Väljamaksmata 0/0/0	1.023,96
		Üleminevad summad	28.154,61
		Väljaantud garantiid	409.750,46
		Muud passivad	30.030,74
			4.445.022,58

Inkasso dokumendid Kr. 408.188,92

Väljaandja Kaubandus-Üstuskoda.

Vastutav toimetaja H. Anto.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tän. 2.